

**KORKEAKOULUKIUSAAMISEN YHTEYS  
OPISKELIJAN OPISKELUKYKYYN JA  
OPINTOMENESTYKSEEN**

Paula Saarinen  
Puheviestinnän pro gradu -tutkielma  
Kevät 2016  
Viestintätieteiden laitos  
Jyväskylän yliopisto

# JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

|  |   |
|--|---|
| Tiedekunta – Faculty<br>HUMANISTINEN   | Laitos – Department<br>VIESTINTÄTIETEIDEN |
| Tekijä – Author<br>Paula Saarinen  |   |
| Työn nimi – Title<br>KORKEAKOULUKIUSAAMISEN YHTEYS OPISKELIJAN OPISKELUKYKYYN JA OPINTOMENESTYKSEEN  |   |
| Oppiaine – Subject<br>Puheviestintä  | Työn laji – Level<br>Maisterintutkielma   |
| Aika – Month and year<br>Kevät 2016  | Sivumäärä – Number of pages<br>77         |
| Tiivistelmä – Abstract<br><p>Tämän maisterintutkielman tavoitteena oli selvittää, mikä yhteys korkeakoulukiusaamisella on opiskelijan opiskelukykyyn, opinnoissa etenemiseen ja opintomenestykseen. Opiskelijan opiskelukykyä tarkasteltiin sosiaalisen opiskeluympäristön ja omien voimavarojen osa-alueiden näkökulmasta. Kiinnittyminen opiskelijayhteisöön kuuluu opiskelukyvyn sosiaalisen opiskelijaympäristön alle. Opiskelu-uupumus ja tyytyväisyys koulutusalan valintaan luokiteltiin tässä tutkimuksessa kuuluvan opiskelijan omiin voimavaroihin.</p> <p>Tutkielma toteutettiin määrällisenä tutkimuksena. Tutkielmassa keskityttiin opiskelijoiden keskinäisiin, vertaisryhmissä tapahtuviin kiusaamiskokemuksiin joko kiusajaan, kiusatun tai kiusaaja-uhriin roolissa. Tutkielman aineisto oli kerätty osana Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimusta 2012 (Kunttu &amp; Pesonen 2013) ja se koostui 4403 korkeakouluopiskelijan vastauksesta. Tutkimusaineisto analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa.</p> <p>Tulokset osoittavat, että korkeakoulukiusaamisella on negatiivinen yhteys opiskelijan opiskeluyhteisöön kiinnittymiseen. Kiusaajat ja opiskelijat, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia, arvioivat kiinnittymisen opiskeluyhteisöön helpoksi. Kiusaaja-uhrien arvio opiskeluyhteisöön kiinnittymisestä oli huomattavasti muita ryhmiä negatiivisempi.</p> <p>Tulosten pohjalta voidaan todeta, että kiusaamisella on yhteyttä myös opiskelijan kokemaan opiskelu-uupumukseen sekä tyytyväisyyteen alan valinnasta. Yhteys oli negatiivinen kiusaaja-uhrien ja kiusattujen ryhmien kohdalla ja puolestaan positiivinen kiusaajien ryhmän ja opiskelijaryhmän kohdalla, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, opinnot etenivät keskimääräisesti hyvin. Heillä on tulosten perusteella realistinen kuva omasta opintomenestyksestään sekä positiivinen tunne opinnoista.</p> <p>Tutkimuksen tulokset lisäävät ymmärrystä korkeakoulussa tapahtuvasta kiusaamisesta sekä sen negatiivisesta yhteydestä opiskelijan opintomenestykseen sekä opiskelukykyyn. Voidaan todeta, että korkeakoulukiusaaminen on niin opiskelijoille kuin korkeakouluille haitallinen ilmiö, joka vaatii jatkotutkimusta. Tutkimusaihetta voidaan syventää tulevaisuudessa tarkastelemalla kiusaamisen yhteyttä kaikkiin opiskelukyvyn osa-alueisiin sekä tutkimalla sen pitkäaikaisvaikutuksia työelämään siirryttäessä.</p> |   |
| Asiasanat – Keywords puheviestintä, korkeakoulukiusaaminen, opiskelukyky, opintomenestys, kiusaaja-uhri, opiskeluyhteisöön kiinnittyminen  |   |
| Säilytyspaikka – Depository<br>Jyväskylän yliopisto / Jyväskylän yliopiston kirjasto   |   |
| Muita tietoja – Additional information   |   |

# SISÄLLYS

|  |           |
|--|-----------|
| <b>1 JOHDANTO .....</b>  | <b>5</b>  |
| <b>2 KIUSAAMINEN .....</b>   | <b>9</b>  |
| 2.1 Kiusaamisen määrittely .....   | 9         |
| 2.2 Kiusaaminen korkeakoulussa.....  | 11        |
| <b>3 OPISKELIJAN OPISKELUKYKY .....</b>  | <b>16</b> |
| 3.1 Opiskelukyky .....   | 16        |
| 3.2 Kiusaamisen yhteydet opiskelijan opiskelukykyyn .....                                    | 18        |
| 3.2.1 Omat voimavarat .....  | 19        |
| 3.2.2 Opiskeluympäristö .....  | 21        |
| 3.3 Kiusaamisen yhteydet opiskelijan opintomenestykseen .....                                | 24        |
| <b>4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN .....</b>   | <b>26</b> |
| 4.1 Tutkimuskysymykset .....   | 26        |
| 4.2 Tutkimusaineiston kuvaus .....   | 29        |
| 4.2.1 Aineistonkeruu .....   | 30        |
| 4.2.2 Mitattavat muuttujat.....  | 30        |
| 4.2.3 Kohdejoukko ja otos .....  | 33        |
| 4.3 Aineiston analyysi.....  | 34        |
| <b>5 TULOKSET .....</b>  | <b>40</b> |
| 5.1 Kiusaamisen roolit .....   | 40        |
| 5.2 Opiskelijayhteisöön kiinnittymisen yhteys kiusaamiskokemuksiin .....                     | 41        |
| 5.3 Opintojen aiheuttamasta kuormituksesta palautumisen yhteys<br>kiusaamiskokemuksiin ..... | 42        |
| 5.4 Kiusaamiskokemusten yhteys tyytyväisyyteen koulutusalan valinnasta.....                  | 45        |
| 5.5 Opintomenestyksen yhteys kiusaamiskokemuksiin .....                                      | 47        |
| <b>6 TULOSTEN POHDINTA.....</b>  | <b>51</b> |
| 6.1 Kiusaaminen korkeakoulussa.....  | 51        |
| 6.2. Opiskelukyky .....  | 52        |
| 6.3 Opiskelijan opintomenestys .....   | 58        |
| 6.4 Koonti .....   | 59        |

|   |           |
|---|-----------|
| <b>7 PÄÄTÄNTÖ .....</b>                   | <b>63</b> |
| <b>7.1 Arviointi .....</b>                | <b>63</b> |
| <b>7.2 Jatkotutkimushaasteita .....</b>   | <b>68</b> |
| <b>KIRJALLISUUS .....</b>                 | <b>70</b> |
| <b>LIITE: Tilastolliset taulukot.....</b> | <b>75</b> |

# 1 JOHDANTO

Kiusaaminen on globaalisti tunnustettu viestinnällinen vuorovaikutusilmiö, joka vaikuttaa negatiivisesti niin yksilöiden kuin yhteisöjen hyvinvointiin. Kiusaamisen tutkimus on painottunut erityisesti koulukiusaamisen (Cowie & Myers 2016, 19) ja työpaikkakiusaamisen (Samnani & Singh 2012) tutkimukseen. Sosiaalisen median käytön myötä myös verkkokiusaamisen tutkimus (Smith & Steffgen 2013) on tullut ajankohtaiseksi. Huolimatta kiusaamisen laaja-alaisesta tutkimuksesta, on korkeakoulussa tapahtuvan kiusaamisen tutkimus vielä aluillaan (Cowie & Myers 2016). Suomessa korkeakoulukiusaamisen tutkimus alkoi syventyä, kun vuoden 2008 Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimukseen (Kunttu & Huttunen 2009) lisättiin kiusaamista käsittelevä osakokonaisuus.

Kiusaamista on tutkittu laaja-alaisesti Suomessa ja korkeakoulukiusaamisen tutkimus on ollut viime vuosina kasvussa. Tässä tutkielmassa tukeudutaan vahvasti suomalaiseen tutkimukseen osittain sen vuoksi, että tämä tutkielma keskittyy juuri suomalaisiin korkeakouluopiskelijoihin. Keskittyminen kotimaiseen tutkimuskirjallisuuteen johtuu myös kiusaamisen käsitteen useista määrittelytavoista. Kiusaamisella (bullying, mobbing) on useita lähikäsitteitä, kuten henkinen väkivalta (mental violence), syrjiminen (social exclusion), kiusaaminen vertaissuhteessa (peer harassment) ja uhriutuminen/uhrina oleminen vertaissuhteessa (peer-victimization).

Edellä mainittuja käsitteitä saatetaan käyttää synonyymisesti, vaikka ne eroavat määritelmältään hieman toisistaan. Kiusaamisesta saatetaan siis käyttää hyvin erilaisia käsitteistä kansainvälisessä kirjallisuudessa, vaikka käsitteet ”bullying” ja ”mobbing” ovat jo melko vakiintuneet. Suomalaisissa tutkimuksissa on kuitenkin tietty samankaltaisuus kiusaamisen käsitteen käytössä, vaikka kyseessä onkin vaikeasti määriteltävä ilmiö.

Pörhölä on määritellyt kiusaamisen vuorovaikutustilanteeksi, jossa ”henkilö joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisen kohteeksi yhden tai

useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan saamaansa kohtaloon” (Kunttu & Pesonen 2013, 28). Vuorovaikutussuhde ja vertaissuhde ovat keskeisiä käsitteitä tutkittaessa kiusaamista viestinnän näkökulmasta. Vertaissuhde on määritelty vuorovaikutussuhteeksi, joka yksilöllä on itsensä kanssa suunnilleen saman ikäisten tai samalla kehitystasolla olevien yksilöiden kanssa (Pörhölä 2009a, 86–87). Tässä tutkielmassa vertaissuhteella tarkoitetaan korkeakouluopiskelijoiden keskinäisiä vuorovaikutussuhteita. Kiusaamisen nähdään ilmenevän näissä opiskelijoiden välisissä vuorovaikutussuhteissa.

Korkeakouluopinnot ovat tärkeä ajanjakso yksilön elämässä. Monella aika korkeakoulussa jaksottaa osaltaan siirtymää kouluasteelta työelämään sekä aikuisikään. Samalla tavoin korkeakoulukiusaamisen tutkimusta on kuvailtu ikään kuin aiempaa kiusaamisen tutkimusta yhdistävänä siltana, joka auttaa syventämään ymmärrystä ilmiöstä (Coleyshaw 2012). Monille opiskelijoille opiskeluaika korkeakoulussa saattaa olla hyvinkin mullistava ja kriittistä ajattelua kannustava ajanjakso. Opintojen aikana on mahdollisuus arvioida uudelleen omia ajatusmalleja ja arvomaailmaa samalla, kun vertaisyhteisöt ja opiskeluympäristö muuttuvat. (Coleyshaw 2012, 382.)

Opintojen aikana opiskelija joutuu myös itse arvioitavaksi, eikä hänen opintomenestyksensä riipu pelkästään henkilökohtaisista suoritteista vaan siihen vaikuttavat myös ryhmä- ja parityöt. Usein opintoryhmiä ei voi valita, vaan opiskelijan täytyy työskennellä myös niiden henkilöiden kanssa, joiden kanssa toimiminen voi olla vaikeampaa. (Pörhölä & Kinney 2010, 11–12.) Opiskelijan täytyy kehittää vuorovaikutustaitojaan sekä kiinnittyä uusiin yhteisöihin erityisesti opintojensa alussa, vaikka opiskelu korkeakoulussa voikin olla joustavaa ja itsenäistä.

Tutkimalla korkeakoulukiusaamista voimme syventää ymmärrystämme kiusaamisesta. Korkeakoulukiusaamisen tutkimus saattaa auttaa kehittämään olemassa olevia toimintamalleja, mutta myös luomaan uusia toimintatapoja, jotka tukevat opiskelijoiden opintojen etenemistä sekä opiskelukykyä. Pohjaan

tutkielmaani paikoin koulukiusaamisen tutkimukselle, sillä siitä on huomattavasti enemmän tutkimustuloksia kuin korkeakoulukiusaamisesta.

Koulukiusaamistutkimusten tulokset ovat opiskelukontekstissa kerättyjä ja näin ollen osittain vertailtavissa korkeakoulukontekstiin. Huomionarvoista on myös kiusaamisen pitkäkestoiset haitat, jotka tukevat koulukiusaamisen tarkastelua korkeakoulukiusaamisen yhteydessä.

Useissa tutkimuksissa on todettu, että koulukiusaaminen vaikuttaa negatiivisesti yksilön hyvinvointiin siirryttäessä seuraavalle koulutusasteelle tai työelämään (Pörhölä 2008, 96; 2011b, 47; Pörhölä & Kinney 2010, 45; Takizawa, Maughan & Arseneault 2014, 779). Todennäköisesti korkeakoulussa on aiemmin koulukiusattuja ja -kiusaavia nuoria, jotka saattavat toistaa aiempaa käytöstään myös uudessa elämänvaiheessa.

Voisiko kiusaamisessa olla kyse opituista malleista, joista ei osata irrottautua, koska kiusattu on oppinut näkemään itsensä tietyssä roolissa, jota muut opiskelijat ovat vielä vahvistaneet käytöksellään? Näillä opituilla malleilla voi olla merkitystä opiskelijan opiskelukykyyn ja opintomenestykseen. Jos korkeakoulussa pystyttäisiin tukemaan opiskelijoita havainnoimaan omaa käyttäytymistään sekä irrottautumaan näistä negatiivisista, opituista malleista, voitaisiin mahdollisesti tukea opiskelijoiden opintomenestymistä sekä kiinnittymistä opiskeluyhteisöön.

Tutkielmani avulla pyrin selvittämään, mikä yhteys korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella on korkeakouluopiskelijan opiskelukykyyn ja opiskelumenestykseen. Opiskelukyvyllä tarkoitan pääkäsitettä, joka kattaa alleen opiskelijayhteisöön kiinnittymisen, opiskelu-uupumuksen sekä tyytyväisyyden omaan opiskelualaan. Olen tietoisesti keskittynyt juuri kotimaisten opiskelukykykymallien tutkimiseen, sillä tutkimuskohteena ovat suomalaiset korkeakoulut. Opinnoissa menestymistä tarkastelen sen sijaan opintojen etenemisen näkökulmasta.

Keskityn tutkielmassani ainoastaan opiskelijoiden keskinäisiin, vertaisryhmissä tapahtuviin kiusaamiskokemuksiin joko kiusaajan, kiusatun tai kiusaaja-uhrin roolissa. Vertailuryhmänä tarkastellaan myös opiskelijoiden ryhmää, joilla ei ole

kokemuksia korkeakoulukiusaamisesta. Tutkimusaineiston sain käyttöni dosentti Maili Pörhölältä, jonka ohjauksessa aloitin tutkielmani. Tilastoanalyysien valmistuttua palautin saamani aineiston.



## 2 KIUSAAMINEN

### 2.1 Kiusaamisen määrittely

Kiusaamisen tutkimuksen alkuna voidaan pitää 1990-lukua, jolloin Dan Olweus määritteli ensimmäisen kerran kiusaamisen (alkuperäiskielellä mobbning). Olweuksen määritelmän mukaan kiusaamista on se, kun yksilö altistuu toistuvasti tai pidempään yhden tai useamman henkilön negatiivisille teoille (Olweus 1992, 14–15). Hänen luomansa määritelmä ei huomioi kiusatun ja kiusaajan välistä vuorovaikutussuhdetta tai yksilöiden viestintäkäyttäytymistä.

Olweus (1992, 14–15) keskittyy määritelmässään enemmän negatiivisiin tekoihin, kuin vuorovaikutussuhteessa syntyvään kanssakäymiseen ja vastavuoroisuuteen. Tämä on luonnollista, sillä hän lähestyy kiusaamista psykologian tieteenalan näkökulmasta. Määritelmä jää kuitenkin hieman puutteelliseksi puheviestinnän näkökulmasta. Olweuksen määritelmä kiusaamiselle mainitaan kuitenkin useissa aiheita käsittelevissä akateemisissa julkaisuissa ja tutkimuksissa (esim. Cowie & Myers 2016).

Puheviestinnän tieteenalan tutkimuksissa kiusaaminen on puolestaan määritelty pitkäkestoiseksi vuorovaikutusprosessiksi, jossa oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisen kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun (Pörhölä 2008, 95; 2009b, 83). Pörhölän määritelmä kohdistuu koulukiusaamiseen, mutta kuvaa hyvin kiusaamista laajemmassakin mittakaavassa. Toisaalta kiusaamista voidaan lähestyä myös vihamielisenä, loukkaavana tai epäeettisenä vuorovaikutussuhteena, jossa toisella osapuolella on sellainen valta-asema, että hän voi toistuvasti aiheuttaa toiselle osapuolelle vahinkoa (Pörhölä & Kinney 2010, 95). Edellä esittelyt määritelmät huomioivat kiusatun ja kiusaajan välisen vallan epätasapainon ja soveltuvat korkeakoulukiusaamiseen.

Kiusaamisen määrittelyminen on koettu yleisesti haastavaksi ja se saattaa erota jonkin verran riippuen siitä, minkä tieteenalan kannalta ilmiötä määritellään. On kuitenkin tiettyjä kriteerejä, jotka löytyvät useasta kiusaamisen määritelmästä. Näitä ovat 1) suora tai epäsuora vahingonteko, 2) vahingonteon tarkoituksellisuus, 3) kiusaamisen toistuvuus ja 4) vuorovaikutussuhde, jossa vallan jakautuminen ei ole tasa-arvoista (Cowie & Myers 2016, 20; Mishna 2012, 3–7; Olweus 1992, 14).

Suoralla vahingolla voidaan tarkoittaa esimerkiksi tönimistä ja lyömistä, kun taas epäsuora vahingonteko käsittää muun muassa joukosta ulos jättämisen, syrjimisen tai selän takana puhumisen. Tarkoituksellisuuden kriteeri puolestaan vaatii kiusaajalta rehellisyyttä sekä tietoisuutta omasta toiminnastaan. Se on kuitenkin välttämätön kriteeri, jotta voimme erottaa vahingossa aiheutetun harmin tai pahan mielen kiusaamisesta. (Goldsmid & Howie 2014, 211.) Kiusaamisen tarkoituksellisuus kriteerinä aiheuttaa tutkijoiden kesken eriäviä mielipiteitä, sillä kiusaaja ei välttämättä aina tiedosta aiheuttavansa kielteisiä kokemuksia kiusatulle, vaikka kiusattu itse kokee kiusaamisen olevan tarkoituksellista (Mishna 2012, 3–7). Kiusaamisen toistuvuus on sen sijaan mainittu useissa tutkimuksissa kriteeriksi kiusaamiselle (esim. Olweus 1992, 14; Pörhölä 2008, 95; 2009b, 83). Toistuvuuden kriteeri mahdollistaa erottamaan loukkaavan, epätasa-arvoisen vuorovaikutussuhteen yksittäisestä loukkaavasta vuorovaikutustilanteesta.

Kiusaamisprosessin osapuolia on ryhmitelty heidän käyttäytymisensä perusteella erilaisiin rooleihin, joista tarkastelen tutkielmassani kiusaajia, kiusattuja ja kiusaaja-uhreja sekä henkilöitä, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia. Kiusaamista käsittelevissä tutkimuksissa saatetaan mainita myös esimerkiksi sivustaseuraajat tai tarkkailijat. Kiusaajan näkökulmasta kiusaaminen on yksilön toistuvaa, joskus tiedostamatonta, loukkaavaa viestintäkäyttäytymistä vuorovaikutussuhteessa kiusatun kanssa. Kiusattu henkilö puolestaan joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisen kohteeksi yhden tai useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan saamaansa kohteluun (Pörhölä 2013, 17). Kiusattu ei pysty puolustautumaan tai vaikuttamaan kiusaamiseen, sillä hän ei koe vuorovaikutussuhdetta tasavertaiseksi. Kiusaaja-uhrit ovat kolmas ryhmä, jota tarkastelen tutkimuksessani. Kiusaaja-uhrit ovat yksilöitä, jotka ovat toistuvasti kokeneet kiusaamista, mutta myös kiusanneet muita. Toisin sanoen heillä on kokemuksia molemmista näkökulmista.

Kiusaaminen voidaan nähdä kiusaajan ja kiusatun välisenä vuorovaikutussuhteena, vaikka kiusaaminen ei ole kuitenkaan pelkästään interpersonaalisen viestinnän ilmiö. Useissa tutkimuksissa on todettu, että kiusaamisprosessiin liittyy ympäröivä yhteisökin ja sitä voi lähestyä ryhmäviestinnän teorioiden kautta (Hamarus & Kaikkonen 2008; Hymel, McClure, Miller, Shumka & Trach 2015).

Tarkasteltaessa kiusaamista ryhmäviestinnän näkökulmasta erityisesti valta-asema näyttää olevan keskeisessä asemassa. Hamarus ja Kaikkonen (2008) ovat tutkineet, että kiusaaja muodostaa ympärilleen ”me”-henkisen sisäryhmän, johon kuuluu kiusaaja sekä kiusaajan tukijat ja muut yhteisön jäsenet. Kiusattu sen sijaan eristetään niin sanottuun ulkoryhmään, sillä hän eroaa kiusaajan sisäryhmälle luomista normeista. Kiusaajalla on valta-asema, jota hyväksikäyttäen hän muodostaa negatiivisen kuvan kiusatusta. Tätä mielikuvaa ylläpidetään tarinoilla ja vitseillä, joiden tarkoituksena on eristää kiusattu. Ryhmän sosiaalisen paineen vuoksi kiusatun eristäminen sisäryhmästä tapahtuu koko yhteisön taholta ja vaikeuttaa kiusatun kiinnittymistä muihin opiskelijoihin. Kiusaaja pystyy säilyttämään valta-asemansa osittain johtuen tästä ryhmäpaineesta ja pelosta, jota hän ylläpitää kiusatun nöyryyttämällä. Pelko joutua itse kiusatuksi on liian suuri, jonka vuoksi hyvin harva uskaltaa puolustaa kiusattua.

## **2.2 Kiusaaminen korkeakoulussa**

Kiusaamisen tutkimus on keskittynyt erityisesti koulukiusaamiseen ja työpaikkakiusaamiseen jättäen korkeakoulukiusaamisen vähemmälle huomiolle. Vuoden 2012 Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus (Kunttu & Pesonen 2013, 348–349) osoittaa, että 27,7 % kyselyyn vastanneista korkeakouluopiskelijoista oli kokenut kouluaikana (peruskoulussa, lukiossa tai toisen asteen ammatillisissa opinnoissa) enintään vuoden ajan kiusaamista ja 19,3 % oli kokenut kiusaamista useamman vuoden ajan. Toisin sanoen 47 % eli prosentuaalisesti lähes puolet korkeakouluopiskelijoista oli kokenut jossain määrin kiusaamista kouluaikoinaan.

Korkeakouluopinnoissa tapahtuvan kiusaamisen määrä oli merkittävästi pienempi, sillä korkeakouluopiskelijoista 5,3 % koki tulleen kiusatuksi korkeakouluopintojen aikana. Kiusaamista koskevan osion alussa vastaajille oli tarjottu Pörhölan (Kunttu & Pesonen 2013, 28) tekemä kiusaamisen määritelmä, joka lähestyi ilmiötä kiusatun näkökulmasta. Kiusaamiseksi määriteltiin se, kun “henkilö joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjimisestä yhden tai useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan saamaansa kohtaloon”.

Vuonna 2010 toteutettiin Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 –tutkimus (Lavikainen 2010, 21–29), joka tarkasteli ainoastaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointia. Kyseisen tutkimuksen tulokset olivat hyvin samansuuntaisia kuin Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksessa (Kunttu & Pesonen 2013). Lavikaisen tutkimus keskittyy hyvin samanlaisiin teemoihin kuin tämä tutkielma, mutta tarkastelee vain ammattikorkeakoulun ja ylempään ammattikorkeakoulun opiskelijoita. Tutkimus kerättiin sähköisellä kyselylomakkeella, johon vastasi 5689 opiskelijaa. Kyselyssä oli muun muassa osa-alueet, jotka käsitelivät opiskelukykyä, opiskelupaikan valintaa sekä katkoksia opinnoissa. Kysely suunnattiin ammattikorkeakoulu- tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville nuoriso- tai aikuisopiskelijoille vuosina 2004–2009.

Lavikaisen (2010, 115–118) tutkimuksen tulokset osoittivat, että 21 % kaikista vastaajista oli kokenut jonkin asteista kiusaamista opiskeluaikanaan. Myös hyvin vähän kiusaamista kokeneiden vastaukset lukeutuvat tähän edellä mainittuun tulokseen. Tuloksista ilmeni, että yli 31-vuotiaat ja sitä vanhemmat sekä miespuoliset opiskelijat olivat kokeneet vähemmän kiusaamista kuin naiset tai nuoremmat opiskelijat. Toisaalta taas tutkimuksen vastaajista 71 % oli naisia. Kiusaaminen oli yleisempää ammattikorkeakoulussa kuin ylempässä ammattikorkeakoulussa tai aikuiskoulutuksessa.

Yliopistossa tapahtuvaa kiusaamista on lähestytty myös opiskelijoiden subjektiivisten kokemusten kautta. Sinkkosen, Puhakan ja Meriläisen (2014) tutkimuksessa lähetettiin sähköpostitse opiskelijan kiusaamiskokemuksia sekä omaa roolia näissä kiusaamistilanteissa käsittelevä kysely. Kysely lähetettiin erään

suomalaisen yliopiston kaikille opiskelijoille, joista 10 189 oli suomenkielisiä ja 362 englanninkielisiä. Kyselyyn vastasi 2 805 opiskelijaa. Tutkimuksen tulokset osoittivat, että 5 % vastaajista oli kokenut kiusaamista opinnoissaan tai opiskeluyhteisössään joko opettajan tai opiskelutoverin toimesta. Ulkomaisissa tutkimuksissa luvut ovat hyvin samankaltaisia, mikä osoittaa kiusaamisen olevan globaali haaste. Esimerkiksi Giovazolias ja Malikiosi-Loizos (2016) toteuttivat kreikkalaisessa yliopistossa tutkimuksen, joka tavoitti 7365 opiskelijaa. Vastaajista 6,3 % oli kokenut kiusaamista korkeakoulussa.

Ketä sitten kiusataan ja kuka kiusaa korkeakoulussa? Huomattavan suurella osalla korkeakouluissa opiskelevista nuorista on kokemusta vakavasta koulukiusaamisesta, joka on vaikuttanut heidän hyvinvointiinsa sekä lisännyt riskiä päätyä uudelleen kiusatuksi. Erityisesti Pörhölä (2011b, 166–167) on tutkinut kiusaamisen jatkumoa opiskelijoiden siirtyessä ylemmälle koulutusasteelle. Aiemmin koulussa kiusanneella tai kiusatulla henkilöllä on suurempi riski joutua uudelleen kiusatuksi tai kiusaajaksi myös myöhemmässä elämänvaiheessa kuin henkilöllä, jolla ei ole koulukiusaamistaustaa. Lähes puolet korkeakoulussa toisia kiusanneista opiskelijoista olivat olleet myös koulukiusaajia, kun taas lähes puolet korkeakoulussa kiusatuista opiskelijoista olivat kokeneet myös koulukiusaamista. Vain muutamissa tapauksissa opiskelijan rooli oli muuttunut kiusatusta kiusaajaksi korkeakouluun siirryttäessä.

Tutkijat ovat kiistelleet, voiko korkeakouluun siirtyminen olla positiivinen muutos kiusaamista kokeneen opiskelijan elämässä vai ovatko kiusaamisen vaikutukset liian suuret yksilön hyvinvoinnin kannalta. On pohdittu, että koulukiusatulle oppilaalle oppilaitoksen vaihtaminen tai työelämään siirtyminen voi tarjota mahdollisuuden uusiin, palkitseviin vuorovaikutussuhteisiin ja sitä kautta henkisen hyvinvoinnin kohentamiseen. Toisaalta kiusatuksi joutuminen on saattanut vahingoittaa kiusatun itseluottamusta, henkistä hyvinvointia, ystävyysuhteita ja vertaisiaan kohtaan tuntemaa luottamusta siinä määrin, että hänellä ei ehkä kriittisessä siirtymävaiheessa ole uusien ihmissuhteiden solmimiseen tarvittavaa uskallusta ja taitoa. Kiusatuksi tullut nuori saattaa mieluummin vetäytyä syrjään uusien sosiaalisten haasteiden edessä kuin asettaa itsensä jälleen alttiiksi vertaistensa loukkaamiselle. (Holt, Greif

Green, Reid, DiMeo, Espelage, Felix, Furlong, Poteat, & Sharkey 2014, 558–559; Pörhölä 2011a, 47.)

Millaista kiusaaminen on korkeakoulussa? Kansainvälisissä tutkimuksissa on todettu, että korkeakoulussa tapahtuva kiusaaminen on yleisimmin epäsuoraa, esimerkiksi selän takana puhumista, juoruilua tai yhteisöstä eristämistä (Giovazolias & Malikiosi-Loizos 2016, 139). Kotimaisessa tutkimuksessa tulokset ovat hyvin samankaltaisia ja kiusaamisen on huomattu olevan hyvin samanlaista niin korkeakoulussa kuin peruskoulussa. Tyypillisimmin kiusaaminen näkyi opiskelijan jättämisessä ryhmän ulkopuolelle, jolloin opiskelijaa ei esimerkiksi kutsuttu juhliin tai otettu huomioon ryhmätöitä tai projekteja tehdessä. Myös juoruilu ja selän takana puhuminen olivat yleisiä kiusaamisen muotoja. Kiusaajina olivat usein toiset opiskelijat, mutta myös opettajien eriarvoinen kohtelu, kiusaaminen sekä syrjintä opiskelijoita kohtaan oli nostettu esille tutkimuksissa. (Lavikainen 2010, 117–120; Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen 2014, 158–159.) Tämä opettajien taholta tapahtuva kiusaaminen voi vaikuttaa opiskelijoiden opiskelumenestykseen ja opiskelukykyyn negatiivisesti sekä vaikuttaa heidän sosiaalisiin kykyihinsä.

Toipuminen kiusaamisesta saattaa viedä useita vuosia ja parantuminen vaatii usein avun hakemista. Usein opiskelijat eivät kuitenkaan tiedosta tarvitsevansa apua, jolloin moni nuorena kiusattu opiskelija saattaa kärsiä kokemistaan fyysisistä ja henkisistä oireista pitkälle aikuisikään saakka esimerkiksi tulevissa työyhteisöissä. On todettu, että yksilöillä, joilla on kiusaamiskokemuksia kouluajalta, on suurempi riski ryhtyä uudelleen kiusaamaan tai tulla kiusatuksi myös myöhemmillä koulutusasteilla tai työelämässä (Pörhölä 2008, 96; 2011b, 47; 2016; Pörhölä & Kinney 2010, 45; Takizawa, Maughan & Arseneault 2014, 779).

Erityisesti tällaisessa pidempään jatkuneessa kiusaamisprosessissa yliopiston tarjoama ohjaus ja apu ovat mielestäni tärkeitä, jotta saadaan heti opintojen alusta asti tuettua uutta opiskelijaa. Jo tiedon tarjoaminen kiusaamisen merkityksestä opiskelijan hyvinvointiin voi helpottaa opiskelijoita hakemaan apua sekä käsittelemään mahdollisia traumaattisia kokemuksia. Kiusaaminen on haitallista yksilön hyvinvoinnille, mutta voi myös vaikuttaa negatiivisesti koko yhteisöön, jossa kiusaamista esiintyy. (Pörhölä 2011b, 47; Sinkkonen, Puhakka & Meriläinen 2014,

164.) Kiusaamisen ehkäisy ei ole siis tärkeää pelkästään yksilöiden tasolla, vaan se voi vaikuttaa koko yhteisön hyvinvointiin.

Kerron seuraavassa luvussa tarkemmin korkeakouluopiskelijoiden opiskelukyvyistä, joka koostuu muun muassa opiskelijan terveydestä ja voimavaroista, opiskelutaidoista, opetuksesta ja opiskeluympäristöstä.

## 3 OPISKELIJAN OPISKELUKYKY

### 3.1 Opiskelukyky

Opiskelu vaatii paljon työtä ja voi olla kuluttavaa niin henkisesti kuin fyysisesti. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen 2008 mukaan noin puolet korkeakouluopiskelijoista oireilevat jonkin pysyvän, pitkäkestoisen tai usein toistuvat sairauden, vamman tai vian vuoksi (Puusniekka & Kunttu 2011, 36). Kunttu (2011, 34–35) on esitellyt havainnollistavan opiskelukykymallin, joka on laadittu vuonna 2007 yhteistyössä Työterveyslaitoksen ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön kanssa. Opiskelukykymalli auttaa ymmärtämään eri osa-alueita, joista opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi koostuu. Kuntun mallissa opiskelukyky koostuu neljästä osa-alueesta, jotka ovat *opiskelijan omat voimavarat*, *opiskeluympäristö*, *opiskelutaidot* ja *opetustoiminta*. Jokainen näistä osa-alueista vaikuttaa osaltaan opiskelijan hyvinvointiin ja mielenterveyteen.

*Omilla voimavaroilla* tarkoitetaan Kuntun (2011, 34–35) opiskelukykymallissa opiskelijan persoonallisuutta ja identiteettiä, sosiaalisia suhteita, fyysistä ja psyykkistä terveydentilaa sekä käyttäytymistottumuksia, jotka vaikuttavat terveyteen. Myös kokemus elämönhallinnasta, elämäntilanteesta sekä siihen liittyvistä olosuhteista kuuluu opiskelijan omiin voimavaroihin.

*Opiskeluympäristö* puolestaan käsittää opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön sekä oppilaitosten opiskelijayhteisöt ja opiskelijoiden omat yhteisöt. Sosiaalisella ja psyykkisellä ympäristöllä tarkoitetaan opiskelijoiden ja opettajien keskinäisiä vuorovaikutussuhteita sekä yhteisöistä saatavaa vertaistukea, joka tarjoaa turvaa ja tukea opiskelijan jaksamiselle. (Kunttu 2011, 34–35.)

*Opetustoiminnan* alle kuuluvat opetus ja ohjaus, pedagoginen osaaminen sekä tuutorointi. Opetus- ja ohjaustoiminnan kuuluisi olla asiantuntevaa ja vuorovaikutuksellista unohtamatta palautteen annon ja vastaanottamisen merkitystä.



(Kunttu 2011, 35.) Opintoihin liittyy paljon stressiä ja mahdollisesti ahdistavia, uusia tilanteita. Tämän vuoksi on tärkeää, että ohjaus tukee opiskelijan hyvinvointia ja aloitetaan jo opintojen alussa.

Viimeinen osa-alue Kuntun (2011, 34–35) opiskelukykymallissa on *opiskelutaidot*, joka pitää sisällään opiskeluorientaation, opiskelutekniikan, oppimistyylien ja -tapojen havaitsemisen, kriittisen ajattelun kehittämisen, sosiaaliset taidot (esim. esitelmän pito, ryhmätyöt) ja ongelmanratkaisukyvyt. Myös ajankäytön suunnittelulla ja opintosuunnitelman tekemisellä on merkitystä opiskelijan opiskelukyvyn kannalta.

Mielestäni niin vuorovaikutus kuin vuorovaikutustaidot kuuluvat osaksi kaikkia opiskelukyvyn osa-alueita, vaikka niistä saatetaan käyttää eri termejä opiskelukykymalleissa. *Omiin voimavaroihin* lukeutuvat opiskelijan sosiaaliset suhteet eli muun muassa merkitykselliset vertaissuhteet, joilla on vaikutusta opiskelijan hyvinvointiin ja kokemukseen elämänhallinnasta. Ystävyyssuhteiden luominen ja kiinnittyminen opiskeluryhmään vaatii vuorovaikutustaitoja, kuten kykyä kuunnella toista sekä taitoa verkostoitua. *Opiskeluympäristö* sen sijaan kattaa laajemmalla mittakaavalla kaikki vertaisyhteisöt sekä verkostot, joita opiskelijalla on. Opiskelija luo opintojensa aikana vuorovaikutussuhteita niin opetushenkilökunnan kanssa kuin opiskelutovereiden kanssa. *Opetustoiminta* pitää sisällään opiskelijan saaman ohjauksen, johon kuuluu palautteen anto ja vastaanotto sekä vuorovaikutus opiskelijan ja ohjaajan välillä. Vuorovaikutussuhde opiskelijan ja opettajan välillä on vastavuoroinen ja vaatii vuorovaikutustaitoja molemmilta osapuolilta. Myös ryhmätyöt sekä parityöt vaativat viestintäosaamista sekä vuorovaikutustaitoja opiskelijoilta kuuluvat *opiskelutaitojen* osa-alueen alaisuuteen.

Opiskelijan opiskelukyky voidaankin nähdä toiminnallisena kokonaisuutena, jossa eri osatekijät vaikuttavat toisiinsa, mutta myös tasapainottavat toisiaan (Kunttu 2011, 35). Opiskelijan vuorovaikutustaidot kehittyvät ja muodostuvat osana opiskelijan opiskelukykyä. On vaikea erottaa viestintää irralleen opiskelukykymallista, koska vuorovaikutuksella on merkitystä jokaisessa osa-alueessa ja osa-alueet tukevat ja täydentävät toisiaan. Myös opintomenestyksen kannalta voi olla tärkeää, että kaikki opiskelukyvyn osa-alueet ovat tasapainossa. Kujala (2011, 154) tiivistää

artikkelissaan, että “opiskelukyvyn edistäminen tukee opintojen etenemistä, parantaa oppimistuloksia sekä ennaltaehkäisee opiskeluun liittyviä ongelmia”.

Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 –tutkimuksessa (Lavikainen 2010, 162–163) oli muokattu Kuntun opiskelukykymallia (2011, 34–35) soveltumaan paremmin kyseisen tutkimuksen analyysiin. Lavikaisen analyysissä käytetty opiskelukykymalli sisältää kuusi osa-aluetta, jotka ovat 1) hallinnollinen opiskeluympäristö ja esteettömyys, 2) sosiaalinen opiskeluympäristö, 3) moninaisuuden huomiointi, 4) opiskelutaidot, 5) omat voimavarat ja 6) pedagoginen opiskeluympäristö. Tähän mukailtuun malliin on eroteltu täysin omaksi osa-alueeksi sosiaalinen opiskeluympäristö, joka käsittää kanssakäymisen opiskelutovereiden sekä opettajien kanssa.

Seuraavassa kappaleessa kerron tarkemmin kiusaamisen yhteydestä opiskelukyvyn omiin voimavaroihin sekä sosiaaliseen opiskeluympäristöön.

### **3.2 Kiusaamisen yhteydet opiskelijan opiskelukyvyn**

Kiusaaminen on monimuotoinen ilmiö, joka voi aiheuttaa kiusatulle, kiusaajalle sekä kiusaaja-uhriksi niin henkisiä kuin fyysisiä oireita. Se on haastava ja laaja-alainen vuorovaikutusongelma, joka saattaa vaikeuttaa yksilöiden sosiaalisia suhteita sekä kiinnittymistä uusiin vertaisryhmiin. (Pörhölä & Kinney 2010, 10.)

Tämän tutkielman kannalta on tärkeää ymmärtää, millainen merkitys kiusaamisesta tulemisella tai kiusaamisella on korkeakouluopiskelijoiden opiskelukyvyn ja opiskelumenestykseen. Voidaan pohtia, kuinka kiusatut, kiusaajat tai kiusaaja-uhrit menestyvät korkeakouluopinnoissaan? Onko kiusaamisella yhteyksiä opiskelijan opiskelukyvyn? Lavikaisen (2010, 116–117) toteuttama Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 –tutkimus on osoittanut, että opiskelijoiden kiusaamiskokemuksilla oli negatiivinen yhteys opiskelukyvyn. Opiskelijat, jotka kokivat opiskelukykynsä hyväksi, etenivät opinnoissaan nopeammin ja olivat myös

tyytyväisempiä opintojensa etenemiseen. Ammattikorkeakoulussa kiusaamista kokeneilla opiskelukyky oli heikompi kaikilla osa-alueilla lukuun ottamatta opiskelutaitoja kuin niillä opiskelijoilla, jotka eivät olleet kokeneet kiusaamista. Lavikaisen tutkimus on oleellinen oman tutkielmani kannalta ja onkin mielenkiintoista nähdä, millainen yhteys kiusaamisella on kyseisiin ilmiöihin suuremmassa mittakaavassa.

### 3.2.1 Omat voimavarat

Pörhölä (2008, 96) on tiivistänyt kirjallisuuskatsauksessaan aiempia tutkimustuloksia koulukiusaamisen yhteyksistä opiskelijan henkiseen hyvinvointiin, mielialaan sekä terveyteen. Kiusaamisella on nähty olevan yhteyttä muun muassa masentuneisuuteen, itsetunnon ja itsearvostuksen alenemiseen, itsetuhoisiin ajatuksiin tai tekoihin sekä ahdistuneisuuteen. Kiusaaminen ei ole ongelmallista ainoastaan kiusatuille, vaan haittavaikutukset näkyvät myös kiusaajilla. Kiusaajilla kiusaamisen haitat ilmenevät muun muassa psykosomaattisina stressioireina kuten kiputiloina ja yleisenä sairasteluna, nukkumisvaikeuksina sekä syömishäiriöinä.

Kiusaaminen voi olla yhteydessä myös kiusattujen, kiusaajien ja kiusaaja-uhrien opiskelumotivaatioon sekä halukkuuteen osallistua opintoihin. Aiemmissä tutkimuksissa onkin havaittu, että kiusaamisen vaikutukset ovat kaikista huolestuttavimmat juuri kiusaaja-uhreilla, jotka kärsivät kiusaamisesta samoin kuin kiusaajat ja kiusatut. Itsemurha-aiheet, masentuneisuus ja ahdistuneisuus ovat selvästi yleisempiä kiusaaja-uhreilla kuin kiusatuilla tai kiusaajilla. (Kelly, Newton, Stapinski, Slade, Barrett, Conrod & Teesson 2015, 103; Siyahhan, Aricak & Cayirdag-Acar 2012, 1054.)

Salmela-Aro (2011, 43–44) toteaa, että pitkäaikainen väsymys ja opiskeluun liittyvä stressi saattaa kehittyä opiskelu-uupumukseksi, jota kutsutaan myös pitkittyneeksi stressioireyhtymäksi. Ilmiö on erittäin vakava ja ilmenee väsymyksenä sekä aiheuttaa riittämättömyyden tunteita. Pidemmällä aikavälillä se saattaa vaikuttaa opiskelijan opintojen viivästymiseen, keskeyttämiseen sekä motivaation puutteeseen.

On tutkittu, että opiskelijoiden tyytyväisyys laskee sen mukaan, mitä enemmän opiskelu-uupumusta he kokevat.

Salmela-Aro (2011, 44–45) toteaa, että opiskelu-uupumusta koetaan enemmän, kun opiskelija ei koe saavansa riittävästi tukea joko opettajilta tai opiskelutovereilta. Ystävät ja sosiaaliset suhteet auttavatkin kestämaan opiskelun aiheuttamia paineita. Toisaalta taas, jos opiskelijayhteisössä koetaan opiskelu-uupumusta, saattaa se tarttua kaveripiiriin kesken.

Tässä tutkielmassa opiskelu-uupumus luokitellaan kuuluvan opiskelukyvyn omien voimavarojen osa-alueen alle. Opiskelu-uupumuksen hoitaminen saattaa olla pitkäkestoinen prosessi, jonka vuoksi sen ennaltaehkäisy olisi erittäin tärkeää. Tämän stressioireyhtymän ennaltaehkäisyyn onkin kehitelty niin sanottu “kolmen k:n kolmio”, jossa k:t kuvaavat kotia, kavereita ja koulua. Malli painottaa erityisesti yhteisöllisyyden merkitystä. (Salmela-Aro 2011, 44–45.)

Tämä kolmen k:n kolmio on kehitetty alkujaan kouluille, mutta soveltuu hyvin myös korkeakouluissa koetun opiskelu-uupumuksen ehkäisyyn. Myös opiskelijalle on tärkeää, että opiskelutoverit sekä perhe ovat tukena luoden turvaverkon, johon tukeutua. Vuorovaikutus ja yhteisö ovat yhtä tärkeitä niin korkeakouluopiskelijalle kuin koululaiselle, eikä niiden merkitystä opiskelijan hyvinvoinnille ja jaksamiselle tulisikaan väheksyä. Riittävän tuen sekä ohjauksen tarjoaminen opiskelijan siirtyessä korkeakouluun voisi auttaa opiskelu-uupumuksen ennaltaehkäisyssä. Nykyisin opiskelussa käytetään paljon yhteisöllisiä oppimismenetelmiä, kuten lukupiirejä, ryhmitöitä ja paritöitä. Myös opetus on interaktiivisempaa niin peruskoulussa kuin korkeakoulutasolla ja opiskelija on vuorovaikutuksessa eri ryhmien kanssa.

Kiusaaminen ilmenee vuorovaikutuksessa kiusatun ja kiusaajan välillä ja kiusaamisen voidaan olettaa liittyvän myös opiskelijoiden kokemaan opiskelu-uupumukseen. Tämän vuoksi on tärkeää, että pystymme ehkäisemään kiusaamista korkeakouluissa sekä tukemaan opiskelijoita heti ensimmäisestä opiskeluvuodesta lähtien. Uskon, että esimerkiksi tutortoiminta tukee opiskelijan kiinnittymistä opiskelutovereihin sekä opiskeluyhteisöön sekä lisää yhteisöllisyyttä. Seuraavaksi kerrotaan tarkemmin opiskelijan opiskeluympäristöstä.

### 3.2.2 Opiskeluympäristö

Ihmiset haluavat kokea olevansa osa vertaisyhteisöä ja laajempaa sosiaalista yhteisöä sekä kokea yhteenkuuluvuutta ja hyväksyntää muilta ihmisiltä. Yhteisöön kiinnittymisellä tai kiinnittymisen epäonnistumisella on vaikutusta yksilön itsetuntoon, sosiaaliseen asemaan ja vuorovaikutustaitoihin. Kuuluminen ryhmään tuo turvaa, tarjoaa mahdollisuuksia saada ja jakaa tietoa sekä luo tunnetta yhteenkuuluvuudesta. Tasavertaisuuden ja hyväksymisen tunne onkin merkityksellistä yksilöllisen hyvinvoinnille ja menestymiselle. Kiusaaminen saattaa vaikeuttaa kiusaajien, kiusattujen ja kiusaaja-uhrien kiinnittymistä vertaisryhmiin, joihin he toivoisivat kuuluvansa. (Pörhölä & Kinney 2010, 9–10.)

Kiusaamisella ja opiskelijan sosiaalisella hyvinvoinnilla on todettu olevan yhteys. Kiusatuille ja kiusaajille voi olla haastavaa luoda terveitä, tasapainoisia vertaissuhteita (Pörhölä & Kinney 2010, 10). Myös kiusaaja-uhreille vuorovaikutussuhteiden rakentamisen saattaa olla haastavaa. Kiusattujen ja kiusaajien vuorovaikutustaidot ovat mahdollisesti kehittyneet puutteellisesti eivätkä he ole välttämättä kokeneet palkitsevia, tasapainoisia ja vastavuoroisia ystävyysuhteita. Jos kiusatun ja/tai kiusaajan itsetunto on heikko eikä tasapainoisia vuorovaikutussuhteita ole päässyt muodostumaan, saattaa yksilön olla hyvin vaikeaa myöskään myöhemmissä elämänvaiheissa luottaa itseensä tai kiinnittyä vertaisryhmään esimerkiksi korkeakouluopintojen alkaessa. (Pörhölä 2008, 101; 2011b, 47; Pörhölä & Kinney 2010, 45.) Toisaalta kiusatun saattaa olla myös vaikeaa luottaa toisiin opiskelijoihin, mikä voi osaltaan vaikeuttaa kiinnittymistä (Pörhölä 2016, 51).

Lavikaisen (2010) toteuttaman Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010 –tutkimuksen tulokset osoittivat, että nykyisissä opinnoissaan kiusaamista kokeneilla ammattikorkeakouluopiskelijoilla oli heikompi opiskelukyky kuin opiskelijoilla, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Selkein ero opiskelukyvyssä näkyi juuri sosiaalisen opiskeluympäristön alueella. Sosiaalinen opiskeluympäristö kattoi Lavikaisen tutkimuksessa vuorovaikutussuhteet opiskelijatovereiden ja opettajien kanssa. Tutkimuksessa tulosta pyrittiin selittämään Pörhölän vertaisyhteisöön

kiinnittymisen teorialla (Pörhölä 2009a; 2009b), jonka mukaan kiusattujen opiskelijoiden integroituminen opiskelijayhteisöön vaikeutuu alistavien vertaissuhteiden vuoksi. (Lavikainen 2010, 102–116.)

Kiusaamisen merkitystä yksilön sosiaalisille suhteille ja vuorovaikutustaidoille ei tulisikaan väheksyä. Pörhölä (2016, 53) on todennut, että henkilöt, joilla ei ole minkäänlaisia kiusaamiskokemuksia, ovat tyytyväisempiä vuorovaikutussuhteisiinsa sekä hyväksyvät itsensä paremmin kuin henkilöt, joilla on kiusaamiskokemuksia. Pörhölä (2009a; 2009b) on tehnyt tarkempaa tutkimusta yksilöiden vertaisryhmään kiinnittymisestä. Hän pohtii aiempiin tutkimustuloksiin pohjautuen, kuinka kouluaikaiset kiusaamiskokemukset vaikuttavat yksilön sosiaaliseen ja henkiseen hyvinvointiin sekä kykyyn kiinnittyä erilaisiin vertaisyhteisöihin niin kouluaikana kuin myöhemmin elämässä.

Pörhölä (2009a, 86–87) esittelee kehittämänsä *vertaisyhteisöön kiinnittymisen teorian*, jonka lähtökohtana on oletus, että yksilö kiinnittyy vertaisyhteisöönsä vuorovaikutussuhteidensa kautta. Jokaisella vertaissuhteella on merkitystä sille, kuinka onnistunut kiinnittyminen vertaisyhteisöön on. Vertaissuhteella tarkoitetaan tässä teoriassa niitä vuorovaikutussuhteita, joita yksilöllä on itsensä kanssa suunnilleen saman ikäisten tai samalla kehitystasolla olevien yksilöiden kanssa. Vertaisyhteisöllä puolestaan tarkoitetaan niiden vertaisten joukkoa, joiden kanssa yksilöllä voisi olla vuorovaikutussuhde. Kun yksilöllä on positiivisia, tasavertaisia tai neutraaleja vertaissuhteita, on kiinnittyminen vertaisryhmään onnistuneempaa kuin, jos suhteet olisivat alistavia. Tällöin yksilö tuntee itsensä hyväksytyksi ja arvostetuksi vertaistensa keskuudessa, sekä voi osoittaa välittämistä ja arvostusta muita vertaisryhmän jäseniä kohtaan. Jos taas yksilöllä on enemmän vuorovaikutussuhteita, joihin kuuluu esimerkiksi kiusaamista, on vertaisryhmään kiinnittyminen haastavampaa.

Vertaisyhteisöön kiinnittymisen teoriaa voi soveltaa myös korkeakoulukontekstissa. Opiskelijalle saattaa olla vaikeampaa rakentaa tasapainoisia vertaissuhteita myöhemmässä elämässään, jos hän ei ole nuorena kiinnittynyt vertaisryhmäänsä. Kun kiusaamista kokenut opiskelija siirtyy korkeakouluun, saattaa hän nähdä uudet vertaistoverit ennemmin uhkana kuin uutena mahdollisuutena. Kiusatulla saattaa olla

vaikeuksia luottaa muihin opiskelijoihin. Toisaalta taas hän ei välttämättä usko riittävästi itseensä ja omiin kykyihinsä, eikä näin ollen osaa nähdä itseään osana vertaisryhmää. Kiusattujen lisäksi myös kiusaajilla voi olla haasteita kiinnittyä vertaisryhmään. (Pörhölä 2016, 55.) Kiusaamista kokeneilla henkilöillä saattaa olla suurempi riski syrjäytyä tukiverkon puuttuessa. Onnistuneella kiinnittymisellä opiskeluyhteisöön voi olla merkittävä osa opiskelijan viihtymiseen korkeakoulussa sekä opintojen etenemiseen.

Kiusaamisen kokemus on yhteydessä myös muihinkin ilmiöihin, kuten jännittämiseen. Almonkari ja Kunttu (2012, 17–20) ovat tarkastelleet korkeakoulussa tapahtuvan jännittämisen yleisyyttä sekä sen vaikutuksia opiskelukykyyn. He ovat lähestyneet opiskelukykyä hieman erilaisesta näkökulmasta, mutta kuitenkin linkittäneet tutkimukseensa myös kiusaamisen. Tutkimuksen tulokset osoittavat, että jännittämisen suureksi ongelmaksi kokevista miehistä 25 % oli kokenut pitkäkestoista koulukiusaamista useita vuosia ja naisista vastaava osuus oli 20 %. Jännittäminen voi saada opiskelijat välttelemään esiintymistä vaativia kurseja ja sosiaalisia tilanteita sekä epäilemään osaamistaan. Jännittämisen yhteys myös opiskelu-uupumukseen ja epävarmuuteen omasta opiskelualasta oli merkittävä.

Almonkarin ja Kuntun (2012) tutkimusta voidaan peilata Lavikaisen (2010, 29; 107–117) tutkimuksessa esiteltyihin tuloksiin. Lavikaisen tutkimuksessa havaittiin, että opiskelijan sosiaalisella opiskelu ympäristöllä (mm. suhteet muihin opiskelijoihin ja opettajiin) oli yhteyttä opiskelijan omiin voimavaroihin (mm. opiskelijan persoonallisuus ja identiteetti, sosiaaliset suhteet, fyysinen ja psyykinen terveydentila, käyttäytymistottumukset ja elämänhallinta). Tutkimuksessa opiskelukyvyn osa-alueiden yhteyttä toisiinsa testattiin korrelaationanalyysillä ja ristiintaulukoinnilla. Kun omat voimavarat koettiin vahvoiksi, koettiin myös sosiaaliset suhteet opiskelijatovereihin ja opettajiin hyväksi. Tutkimuksessa esitettiin myös ajatus, että omat voimavaransa vahvoiksi kokevat opiskelijat hakeutuisivat rohkeammin sosiaalisiin tilanteisiin, mikä taas vahvistaisi osaltaan voimavaroja.

Almonkarin ja Kuntun (2012) tutkimus osoittaa, että noin viidesosa jännittämisen suureksi ongelmaksi kokevista henkilöistä oli kokenut koulukiusaamista. Voidaan olettaa, että osa heistä voi joutua kiusatuksi myös korkeakoulussa. Tämä saattaa

osaltaan vaikuttaa siihen, etteivät kiusatut koe omia voimavarojaan vahvaksi myöskään korkeakoulussa, eivätkä välttämättä osaa kiinnittyä uusiin vertaisyhteisöihin. Jännittäjät saattavat hakea apua kiusaajia helpommin, jolloin korkeakoulujen ja terveydenhuollon olisi hyvä ottaa huomioon myös jännittäjien mahdollinen kiusatuksi joutumisen riski.

On tärkeää pystyä luomaan toimivia malleja ja toimintaohjeita korkeakouluille ja terveydenhoitolaitoksille, jotta he pystyvät ennaltaehkäisemään ja puuttumaan kiusaamiseen heti opiskelijan ensimmäisestä opiskeluvuodesta lähtien. Edellä mainitut sosiaaliset ongelmat eivät kuitenkaan ole ainoat haittavaikutukset, joita kiusaaminen aiheuttaa niin kiusatuille, kiusaajille kuin kiusaaja-uhreille.

### **3.3 Kiusaamisen yhteydet opiskelijan opintomenestykseen**

Opintomenestyksellä tarkoitetaan tässä tutkielmassa opiskelijan opintojen etenemistä. Hyvä opintomenestys vaatii opiskelijalta sitoutumista, motivaatiota, uskoa omaan kykyihinkin sekä elämänhallintaa. Mikä saa opiskelijan menestymään ja etenemään opinnoissaan? Kiusaamisen yhteyttä opiskelijan opintojen etenemiseen ja opintomenestykseen on tutkittu, mutta tutkimus on keskittynyt lähinnä peruskouluikäisiin nuoriin (Glew, Fan, Katon, Rivara, & Kernic 2005; Wan, Iannotti & Luk 2011).

Espinozan, Gonzalesin ja Fulignin (2013, 1782) tutkimuksessa tarkastellaan, onko päivittäisellä koulukiusaamisella yhteyttä ylä-asteikäisten meksikolais-amerikkalaisten oppilaiden hyvinvointiin, opintoihin sitoutumiseen ja opintomenestykseen. Tutkimuksessa oli kahden viikon ajan kerätty oppilaiden henkilökohtaisia arvioita omasta opintomenestyksestään sekä siitä, olivatko he mielestään olleet hyviä oppilaita kyseisenä päivänä. Tutkimus perustui täysin oppilaiden henkilökohtaisiin kokemuksiin ja arvioihin. Tutkimuksessa käytetään käsitettä uhriutumisen (peer-victimization), jolla kyseisessä tutkimuksessa tarkoitetaan kiusaamista. Uhriutuminen voidaan ymmärtää koulukiusaamisena



kiusatun näkökulmasta. Tutkimuksessa ilmeni, että kiusaamista kokeneilla nuorilla oli ongelmia opinnoissa ja he tunsivat olevansa huonoja oppilaita. Oppilaat myös kärsivät ahdistuneisuudesta, jolla oli puolestaan negatiivinen yhteys koulumenestykseen. Tutkimus keskittyy murrosikäisiin nuoriin, mutta antaa kuitenkin viitteitä kiusaamisen yhteydestä opiskelijan opintomenestykseen.

Myös vertaissuhteiden merkitystä opiskelijoiden kiusaamiskokemuksiin sekä halukkuuteen sitoutua opintoihin on tutkittu. Tulokset ovat osoittaneet, että vertaistuella ja opintoihin sitoutumisella oli positiivinen yhteys toisiinsa, kuten myös vertaistuen puuttumisella ja kiusaamisella. (Wan, Iannotti & Luk 2011, 390.) Toisin sanoen, jos opiskelijaa kiusataan, on hänellä oletettavasti pienempi tukiverkosto. Vertaistuen puuttuminen puolestaan vaikuttaa kiusatun opiskelijan opintoihin sitoutumiseen negatiivisesti. Voidaan siis päätellä, että opiskelijalla, jolla ei ole kiusaamiskokemuksia, on vahva tukiverkosto ja hän sitoutuu opintoihinsa paremmin. Sen sijaan voidaan olettaa, että kiusatulla opiskelijalla ei ole yhtä vahvaa tukiverkosta ja myös opintoihin sitoutuminen saattaa olla heikompaa.

Sinkkosen, Puhakan ja Meriläisen (2014) yliopisto-opiskelijoihin keskittyneessä tutkimuksessa selvisi, että niin kiusatut kuin kiusaajat kokivat kiusaamisen aiheuttavan psykologisia oireita, kuten masentuneisuutta, alentunutta suorituskykyä, motivaatiopulaa, vaikeuksia sitoutua korkeakouluopintoihin sekä stressaantuneisuutta. Näihin koettuihin oireisiin opiskelijat reagoivat joko aktiivisilla tai passiivisilla selviytymiskeinoilla. Aktiivisia keinoja olivat muun muassa opintojen pidentäminen tai keskeyttäminen, kun taas passiivisia keinoja oli kestää kiusaaminen ja antaa sen jatkua kärsien samalla kiusaamisen aiheuttamista oireista. Tutkimuksessa nostettiin esille, että korkeakoulukiusaamisen yhteyttä opiskelijan suoriutumiseen ja hyvinvointiin tulisi tutkia enemmän.

## 4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

### 4.1 Tutkimuskysymykset

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, onko korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella merkitystä opiskelijan opiskelumenestykseen ja opiskelukykyyn. Kiusaamista lähestytään opiskelijan henkilökohtaisena kokemuksena, jota on kartoitettu kyselytutkimuksen avulla.

Opiskelumenestystä tarkastellaan opintojen etenemisen näkökulmasta, kun taas opiskelukykyä lähestytään Kuntun (2011, 34–35) opiskelukykyymallissa esiteltyjen opiskeluympäristön ja omien voimavarojen näkökulmasta kuitenkin mukaillen niitä tähän tutkielmaan soveltuviksi. Kun tässä tutkielmassa käytetään käsitettä sosiaalinen opiskeluympäristö, on tarkoituksena keskittyä juuri viestinnälle keskeisiin ilmiöihin, kuten opiskelijan vuorovaikutussuhteisiin ja vertaisryhmään kiinnittymiseen. Opiskelukykyä ja opintomenestystä tarkastellaan kiusaajan, kiusatun ja kiusaaja-uhrin näkökulmasta sekä sellaisen opiskelijan näkökulmasta, jolla ei ole kokemuksia korkeakoulukiusaamisesta.

Tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

1. Mikä yhteys korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella on opiskelijayhteisöön kiinnittymiseen?
2. Mikä yhteys korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella on opiskelu-uupumukseen?
3. Mikä yhteys korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella on tyytyväisyyteen koulutusalan valinnasta?
4. Mikä yhteys korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella on opintomenestykseen?

Ensimmäiset kolme kysymystä keskittyvät opiskelukyvyn ja kiusaamisen yhteyksien selvittämiseen. Kiinnittyminen opiskelijayhteisöön kuuluu opiskelukyvyn sosiaalisen opiskelijaympäristön alle. Opiskelu-uupumus ja tyytyväisyys koulutusalan valintaan luokitellaan tässä tutkimuksessa kuuluvan opiskelijan omiin voimavaroihin.

Neljännellä kysymyksellä selvitetään opintomenestyksen ja kiusaamisen yhteyttä. Perustelen myöhemmin tässä luvussa, miksi päädyin käyttämään opiskelukykymallia.

Tutkimuskysymysten hierarkiaan vaikuttaa ilmiöiden mahdolliset yhteydet toisiinsa, jotka pohjautuvat aiempien tutkimusten tuloksiin. Tutkimukset ovat osoittaneet, että kiusaaminen saattaa vaikeuttaa yksilön kiinnittymistä vertaisyhteisöihin (Pörhölä 2011b, 47; Pörhölä & Kinney 2010, 45). Tutkimuksissa on toisaalta todistettu, että kiinnittyminen vertaisyhteisöön saattaa ehkäistä opiskelu-uupumuksen syntymistä (Salmela-Aro 2011, 44).

Haluan ensin selvittää, millainen yhteys korkeakoulukiusaamisella on opiskelijan opiskelukyvyn ennen kuin kiusaamisen yhteyttä opintomenestykseen selvitetään. Opiskelukyvyllä on todettu olevan yhteys opiskelijan opintoihin sitoutumiseen sekä menestykseen (Kujala 2011, 154). Tämän vuoksi on luontevaa, että vasta viimeinen tutkimuskysymys käsittelee kiusaamisen ja opintomenestyksen mahdollista yhteyttä.

Alla oleva kuvio 1 esittää ilmiöiden mallinnuksen, joka on vaikuttanut kysymysten hierarkiaan. Kiusaaminen on jätetty kuvion keskelle, kuvastamaan tavoitetta selvittää sen yhteys ympärillä oleviin tutkimuskysymyksissä esitettyihin ilmiöihin.

Kiusaamisen yläpuolelle on asetettu opiskelijan opiskelukykyä kuvaamaan ”omat voimavarat” ja ”sosiaalinen opiskeluympäristö”. Omat voimavarat käsittävät opiskelu-uupumuksen sekä tyytyväisyyden alan valintaan, kun sosiaalinen opiskeluympäristö taas pitää sisällään kiinnittymisen opiskeluyhteisöön.

Opiskelukykymallin eri osa-alueiden on todettu tukevan toisiaan (Kunttu 2011, 35).

Tätä kuvaa omien voimavarojen ja sosiaalisen opiskeluympäristön välissä oleva nuoli. Opiskelukyvyllä puolestaan on todettu olevan yhteys opiskelumenestykseen (Kujala 2011, 154). Tämän vuoksi opintomenestys on tutkimuskysymysten hierarkiassa viimeinen ja näin ollen se on asetettu myös kuvioon alimmaiseksi.



KUVIO 1 Tutkimuskysymysten rakentuminen.

Vaikka muitakin opiskelukykykymalleja on kehitelty, pohjaan tutkielmani Kuntun opiskelukykykymalliin (Kunttu 2011) kuitenkin muokaten sitä hieman omaan tutkielmaani soveltuvaksi. Tutkielmassani käytetty aineisto pohjautuu kyseiseen opiskelukykykymalliin, jonka vuoksi on luonnollista lähestyä aihetta samasta näkökulmasta, sillä se on jo todettu toimivaksi malliksi ja sitä on käytetty terveystutkimusten pohjana.

Kuntun mallissa on neljä osa-aluetta, jotka ovat opiskeluympäristö, omat voimavarat, opetustoiminta ja opiskelutaidot. Itse korostan tutkielmassani erityisesti opiskelukykyyn viestinnällisiä osa-alueita, vaikka ajattelen, että lähtökohtaisesti kaikilla Kuntun opiskelukykykymallin osa-alueilla on merkitystä opiskelijan opiskelumenestykseen.

Kiusaamista ja opintomenestystä tarkastelen tutkielmassani erityisesti opiskeluympäristön ja omien voimavarojen näkökulmasta, sillä niissä opiskelijan sosiaalinen opiskeluympäristö ja vuorovaikutussuhteet sekä opiskelijan henkilökohtaiset kokemukset omasta terveydestä ja elämänhallinnasta ovat

keskeisessä asemassa. Kuntun (2011) mallissa opiskeluympäristö kattaa opiskelijan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ympäristön sekä oppilaitosten opiskelijayhteisöt ja opiskelijoiden omat yhteisöt. Muokkaan opiskeluympäristön osa-aluetta kuitenkin soveltuvammaksi omaan käyttööni irrottamalla sosiaalisen opiskeluympäristön erilleen samoin kuin Lavikainen (2010) teki tutkimuksessaan.

Kuntun mallissa opiskelutaitojen ja opetustoiminnan osa-alueet käsittelevät myös viestinnän ilmiöitä sekä vuorovaikutustaitoja, mutta keskittyvät lähinnä fyysisiin tiloihin, opiskelutaitoihin sekä opiskelijan ja opettajan väliseen vuorovaikutukseen. Nämä aiheet eivät ole niinkään keskeisiä tutkielmani kannalta. Sosiaalinen opiskeluympäristö käsittää tutkielmassani oppilaitosten opiskeluyhteisöt sekä opiskelijoiden omat yhteisöt.

Opiskelukykymallin tarkastelun rajaaminen kahteen osa-alueeseen sekä sosiaalisen opiskeluympäristön eristäminen opiskeluympäristöstä mahdollistavat opiskelukyvyn ja kiusaamisen yhteyden selvittämisen puheviestinnälle luontaisen näkökulman kautta. Tiedostan kuitenkin, että muillakin opiskelukykymallin osa-alueilla voi olla merkitystä, vaikka keskityn tarkastelemaan ainoastaan opiskelukyvyn sosiaalista opiskeluympäristöä ja omia voimavaroja.

## **4.2 Tutkimusaineiston kuvaus**

Käytän tutkielmassani dosentti Maili Pörhölän käyttööni luovuttamaa määrällistä aineistoa, joka on kerätty osana vuonna 2012 julkaistua Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimusta. Tutkielmani aineiston kuvaus pohjautuu Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen aineiston kuvaukseen (Kunttu & Pesonen 2013). Kuvaan tässä alaluvussa aineistonkeruun, tutkimuksen kohdejoukon ja otoksen sekä aineiston analyysin.

#### 4.2.1 Aineistonkeruu

Kuntun ja Pesosen (2013, 7–8) tutkimus lähetettiin aluksi postitse lomakekyselynä, mutta kyselyn saaneilla tarjottiin myös mahdollisuus vastata internetissä. Lomake oli joko suomen- tai ruotsinkielinen riippuen vastaajan äidinkielestä. Ensimmäisellä kierroksella kyselylomakkeet postitettiin 9998 opiskelijalle. Jonkin ajan päästä lähetettiin ensimmäinen muistutusviesti sähköpostitse niille, jotka eivät olleet vielä vastanneet. Myöhemmin toteutettiin vielä toinen uusintakysely, jolloin lähetettiin uusi paperilomake kaikille vastaamatta jättäneille. Uusintakyselyn jälkeen lähetettiin kolme muistutusviestiä sähköpostitse. Vastaamista aktivoitiin arvonnalla, jossa jaettiin yhteensä 8 taulutietokonetta.

Postitse lähetetyistä lomakkeista 15 ei päässyt perille, koska opiskelijan osoitetta ei saatu selville ja posti palautui. Ensimmäisistä muistutusviesteistä 467 ei mennyt perille ja viimeisellä kerralla muistutusviesteistä 433 ei mennyt perille. Vastauksia saatiin lopulta yhteensä 4409, joista 2040 paperilomakkeella ja 2369 sähköisellä lomakkeella. (Kunttu & Pesonen 2013, 7–8.)

#### 4.2.2 Mitattavat muuttujat

Tutkimuksessa käytetyn lomakkeen löytää Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen liitteistä (Kunttu & Pesonen 2013). Lomakkeen alussa oli taustakysymyksiä opiskelijan iästä, sukupuolesta ja opiskelupaikasta. Taustakysymykset selvittivät myös opiskelijan synnyinmaata, lapsuuskodin kieltä ja Suomessa asumisen aikaa, jotta voitiin kartoittaa maahanmuuttajaopiskelijoiden määrää. Taustatietojen tarkoituksena oli selvittää, millainen perhetausta opiskelijalla on. Osiot on rakennettu sosiaalitieteen näkökulmasta. (Kunttu & Pesonen 2013, 15.)

Taustakysymykset eivät ole keskeisiä tutkielmassani, mutta kuvaavat tutkimuksen rakennetta ja monitieteellisyyttä. Muilta osin kuvailen vain osiot, joita tutkielmassani on käytetty. Tähän tutkielmaan on poimittu ne osiot, jotka kartoittavat

tutkimuskysymysten ilmiöitä *opiskelijayhteisöön kiinnittymistä, opiskelu-uupumusta, tyytyväisyyttä opiskelualan valintaan sekä opintojen etenemistä*. Kyselyssä olleet osiot on yhdistelty summamuuttujiksi.

Opiskeluuyhteisöön kiinnittymistä, tyytyväisyyttä opiskelualan valinnasta sekä koettua opiskelu-uupumusta kartoitettiin osion 1 avulla [Minkälaisiksi omalla kohdallasi arvoisit seuraavat asiat tällä hetkellä?]. Mittari on Salli Saaren kehittämä niin sanottu mielenterveysseula, joka on kehitetty mittaamaan opiskelijan stressiä ja kompetenssia. Mielenterveysseula käsittää yhdeksän erillistä osiota, joista tutkielmassani tarkasteltiin neljää osiota.

Osio 1. Minkälaisiksi omalla kohdallasi arvioit seuraavat asiat tällä hetkellä?

otteen saaminen opiskelusta  
 kontaktin luominen opiskelutovereihin ja yleensä ihmisiin  
 omat voimat ja kyvyt  
 mielialani yleensä

Vastausmallina oli viisiportainen Likert-asteikko, jossa vaihtoehdot olivat välillä -2 ja +2. Ongelmalliset asiat merkittiin miinusmerkkisiksi -2 tai -1 [= Asia on minulle **TODELLA ONGELMA**, joka ratkaisevasti vaikeuttaa elämäni nykyään] ja positiiviset asiat plusmerkkisiksi +1 tai +2 [= Merkitsee minulle todella **TYYDYTYSTÄ ANTAVAA** asiaa]. Jos vastaajalla ei ole ollut aiheita kiinnittää huomiota aiheeseen, valittiin vastausvaihtoehto 0. Jos vastaajan oli vaikea muodostaa mielipidettä aiheesta, oli myös mahdollisuus vastata kysymysmerkillä. (Kunttu & Pesonen 2013, 17–18.)

Opiskelijan opintojen etenemistä kartoitettiin osioiden 2-5 avulla. Osion 2 avulla kartoitettiin, kuinka monta lukuvuotta opiskelija on ollut läsnä olevana nykyiseen opiskeluun liittyen. Vastaaja ilmaisee numeraalisesti suorittamiensa lukuvuosien määrän sekä valmistumisvuotensa alemmalta koulutusasteelta.

Osio 2. Montako lukuVUOTTA olet ollut kirjoilla läsnä olevana opiskelijana nykyiseen opiskeluusi liittyen?

Osioiden 3 ja 4 avulla kartoitettiin opintojen etenemistä opintopisteinä kyselyn vastaamista edeltäneen lukukauden päättymiseen mennessä sekä opintomenestystä verrattuna opiskelijan omiin tavoitteisiin. Osiossa 3 vastaajia pyydettiin vastaamaan

numeraalisesti, kun taas osiossa 4 vastaajaa pyydettiin arvioimaan opintomenestyksen onnistuneisuutta verrattuna omiin odotuksiin. Vastausvaihtoehtoina olivat ”odotettua parempaa”, ”odotusten mukainen” ja ”odotettua huonompi”. Osion 5 avulla kartoitettiin puolestaan, kokevatko opiskelijat olevansa oikealla koulutuslallalla. Vastausvaihtoehtoina olivat ”en”, ”kyllä” ja ”en osaa sanoa”.

Osio 3. Kuinka monta opintopistettä olet suorittanut 31.1.2012 mennessä nykyiseen opiskeluusi liittyen?

Osio 4. Omiin tavoitteisiisi verrattuna, onko opintomenestyksesi ollut

Osio 5. Koetko olevasi oikealla opiskelualalla?

Opiskelijan opiskelu-uupumusta kartoitettiin osion 6 avulla. Osiolla 6 kartoitettiin, kuinka hyvin opiskelija arvioi palautuvansa opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta. Vastausvaihtoehtona oli viisiportainen Likert-asteikko välillä 1-5, jossa negatiivinen kokemus merkittiin numerolla 1 [=erittäin huonosti] ja positiivinen kokemus numerolla 5 [=erittäin hyvin]. (Kunttu & Pesonen 2013, 24–25.)

Osio 6. Kuinka hyvin koet yleensä palautuvasi opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta?

Tutkielmani pohjautuu Pörhölän kiusaamiskokemuksia kartoittaviin osioihin. Pörhölä (Kunttu & Pesonen 2013, 28) on määritellyt kiusaamisen ilmiötä käsittelevän osakokonaisuuden alkuun, jotta opiskelija ymmärtää mitä kiusaamisella tarkoitetaan kysymyksissä. Pörhölän määritelmässä kiusaaminen on sitä, kun ”henkilö joutuu toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja/tai syrjijimisen kohteeksi yhden tai useamman henkilön taholta pystymättä vaikuttamaan saamaansa kohteluun”. Opiskelijan kiusaamiskokemuksia korkeakouluopintojen aikana kartoitettiin osioilla 7 ja 8.

Osio 7. Oletko korkeakouluopiskelusi aikana kokenut olevasi yhden tai useamman muun opiskelijan kiusaamisen kohteena?

Osio 8. Oletko korkeakouluopiskelusi aikana mielestäsi itse kiusannut jotakuta toista opiskelijaa tai toisia opiskelijoita?

Osiolla 7 selvitettiin, onko opiskelija kokenut olleensa yhden tai useamman opiskelijan kiusaamisen kohteena korkeakouluopintojen aikana. Sen sijaan osiolla 8



kartoitettiin, onko opiskelija mielestään kiusannut toista opiskelijaa tai toisia opiskelijoita korkeakouluopintojen aikana. Molemmissa osioissa vastaajia pyydettiin kuvaamaan kokemansa kiusaamisen intensiteettiä. Vastausvaihtoehdot olivat ”en koskaan”, ”satunnaisesti” ja ”usein”. (Kunttu & Pesonen 2013, 28.)

#### 4.2.3 Kohdejoukko ja otos

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (Kunttu & Pesonen 2013, 5–7) kohdejoukkona olivat alle 35-vuotiaat perustutkintoa suorittavat suomalaiset ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opiskelijat. Otos saatiin yliopisto-opiskelijoiden osalta Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön (YTHS) asiakasrekisteristä, kun taas ammattikorkeakouluopiskelijoiden otanta tehtiin oppilaitosten opiskelijarekistereistä. Kriteerinä otannalle oli, että tutkittavat ovat otannan hetkellä alle 35-vuotiaita sekä ilmoittautuneet läsnä olevaksi lukuvuonna 2011–2012.

Ammattikorkeakouluja osallistui Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimukseen 25. Jokaiseen ammattikorkeakouluun lähetettiin syksyllä 2011 tutkimuslupa- ja osoitetietopyyntö. Korkeakouluopiskelijoiden otos puolestaan kerättiin ositettuna satunnaisotantana, joka suoritettiin YTHS:n terveystietopalveluyksiköiden mukaisesti paikkakunnittain. (Kunttu & Pesonen 2013, 18–35.)

Kuntun ja Pesosen (2013, 6–7) tutkimuksessa kyselylomake lähetettiin 9998 opiskelijalle. Otannan koko oli 4999 opiskelijaa YTHS:n rekisteristä sekä 4999 opiskelijaa ammattikorkeakouluista. Tämä kattaa 3,6 % kaikista perustutkintoa suorittavista opiskelijoista. Lopullisen otoksen koko oli kuitenkin 9992 opiskelijaa, sillä 3 opiskelijaa kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen ja kolmelle opiskelijalle ei saatu kyselyä perille. Otoksessa oli naisemmistö (n = 5331, 53,4 % naisia; n = 4661, 46,6 % miehiä).

Kuntun ja Pesosen (2013, 9–12) tutkimukseen vastasi 4409 korkeakouluopiskelijaa, jolloin vastausprosentti oli 44,1 %. Paperilomakkeella saatiin 2040 vastausta ja nettilomakkeella 2369 vastausta. Ammattikorkeakouluopiskelijoista vastasi 1983 (39,6 %) ja yliopisto-opiskelijoista 2426 (48,5 %). Yliopisto-opiskelijoiden

vastausprosentti oli korkeampi kuin ammattikorkeakouluopiskelijoiden. Aineistosta poistettiin 6 vastausta (amk 3, yo 3), koska ne olivat tyhjiä.

Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksen (Kunttu & Pesonen 2013, 9–12) lopullinen aineisto koostuu 4403 korkeakouluopiskelijan vastauksesta, joista 2425 (55,1 %) vastaajaa opiskelee yliopistossa ja 1978 (44,9 %) vastaajaa ammattikorkeakoulussa. Tutkimukseen vastasi 2775 (63,0 %) naista ja 1628 (37,0 %) miestä. Sukupuolijakauma on jakautunut hieman epätasaisesti, mutta ikäjakauma puolestaan on tasaisempi. Ammattikorkeakoulussa opiskelevien miesten iän keskiarvo oli 24,4 vuotta ja naisten 23,7 vuotta. Yliopisto-opiskelijoista miesten iän keskiarvo oli 25,2 vuotta ja naisilla 24,7 vuotta. Lähes puolet eli 45,8 % vastanneista opiskeli 2. - 4. vuosikurssia.

Vastanneista 70 (1,6 %) ilmoitti kiusanneensa korkeakouluopintojensa aikana satunnaisesti tai usein, 202 (4,6 %) vastaajaa ilmoitti kokeneensa kiusaamista korkeakouluopintojensa aikana satunnaisesti tai usein ja 29 (0,7 %) vastaajaa ilmoitti niin kiusanneensa kuin kokeneensa kiusaamista satunnaisesti tai usein korkeakouluopintojensa aikana. Vastaajista 4052 (92 %) ilmoitti, että ei ole kokenut kiusaamista lainkaan korkeakouluopintojensa aikana. 50 henkilöä (1,1 %) ei ollut vastannut kysymykseen, joten heidät on merkitty poissaoleviksi. (Kunttu & Pesonen 2013.)

### **4.3 Aineiston analyysi**

Seuraavaksi kuvaan tutkimukseni analyysin toteutusta sekä perustelen siihen liittyviä ratkaisuja. Tutkielmani aineisto on kvantitatiivinen eli määrällinen ja tarkasteluni kohteena ovat erityisesti korkeakouluopiskelijoiden opiskelukykyä, opiskelumenestystä sekä kiusaamista mittaavat osiot. Tutkielmassani käytettävä aineisto kerättiin lomakekyselyllä sekä sähköisellä kyselylomakkeella.

Aineiston muuttujat on analyysivaiheessa jaoteltu riippumattomiin eli selittäviin ja riippuviin eli selitettäviin muuttujiin. Riippumattomia muuttujia tutkielmassani ovat korkeakouluopiskelijoiden kiusaamiskokemukset, kun taas riippuviksi muuttujiksi luokitellaan opiskelu-uupumusta, opiskelijayhteisöön kiinnittymistä, opintojen etenemistä sekä tyytyväisyyttä opiskelualan valinnasta käsittelevät muuttujat.

#### Tilastolliset menetelmät

Aineistoa analysoitiin tilastollisin menetelmin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa. Jokaisen muuttujan keskiarvo, keskihajonta, keskivirhe, keskiarvon jakaumaväli sekä minimi- ja maksimiarvot selvitettiin. Kuvaan kuitenkin tuloksissani vain havaintojoukon lukumäärän sekä keskiarvon ja keskihajonnan arvot, sillä ne ovat keskeisimmät tutkimuskysymyksieni kannalta. Analyysin tarkoituksena oli selvittää, onko riippumattomien ja riippuvien muuttujien keskiarvojen välillä yhteyttä.

Aineistosta muodostettiin aluksi uusi summamuuttuja, joka ryhmitteli vastaajat korkeakouluopinnoissa koettujen kiusaamiskokemusten suhteen. Aineiston tilastollisen analyysin kannalta on helpompaa sekä tehokkaampaa, kun kaikki korkeakoulukiusaamista käsittelevät muuttujat on yhdistetty yhdeksi summamuuttujaksi.

Alkuperäisessä aineistossa oli kaksi osiota (osiot 7 & 8), jotka kartoittivat opiskelijoiden kiusaamiskokemuksia korkeakoulussa. Osiot selvittivät, oliko opiskelija kokenut kiusaamista (osio 7) tai kiusannut (osio 8) yhtä tai useampaa opiskelijaa korkeakouluopintojensa aikana. Kiusaamista käsittelevissä osioissa oli kolme vastausvaihtoehtoa, jotka olivat 0) en koskaan, 1) satunnaisesti ja 2) usein. Uusi ryhmämuuttuja muodostettiin seuraavilla ehdoilla:

- 0 = ei kiusaamiskokemuksia (henkilöt, jotka ovat vastanneet kumpaankin osioon 0)
- 1 = kiusatut (henkilöt, jotka ovat vastanneet osiossa 7 joko 1 tai 2)
- 2 = kiusaajat (henkilöt, jotka ovat vastanneet osiossa 8 joko 1 tai 2)
- 3 = kiusaaja-uhrit (henkilöt, jotka ovat vastanneet kumpaankin osioon joko 1 tai 2)

Alkuperäiset vastausvaihtoehdot ”satunnaisesti” (1) ja ”usein” (2) yhdistettiin uutta summamuuttujaa rakennettaessa. Käyttöön luovutetussa aineistossa on vain vähän kiusaajia, joten eron tekeminen ei olisi tutkielmani kannalta oleellista.

Summamuuttujassa on 50 (1,1%) puuttuvaa tietoa, jotka merkittiin puuttuviksi arvoiksi analyysivaiheessa.

Yhteyksien ja erojen tilastollista merkitsevyyttä testattiin tilastollisin menetelmin. Analyysissa käytettiin pääosin yksisuuntaista varianssianalyysia (ANOVA) tai ristiintaulukointia riippuen siitä, kumpi menetelmä soveltui mitattaville muuttujille paremmin. Varianssianalyysin rinnalla ryhmien välisiä parittaisia eroja tarkasteltiin joko Tukeyn testillä, kun ryhmien varianssit olivat yhtä suuret tai Tamhanen testillä, kun ryhmien varianssit olivat epäsuuret. Seuraavaksi kuvailen jokaisesta osiosta muodostetut muuttujat sekä niiden testausmenetelmät.

**Muuttuja 1: Sosiaalinen opiskelukyky.** Tämän muuttujan avulla kartoitettiin opiskelijan opiskeluyhteisöön kiinnittymistä, tyytyväisyyttä opiskelualan valintaan sekä koettua opiskelu-uupumusta. Osiossa 1 oli alun perin arvo ”vaikea sanoa”. Vastausvaihtoehto ei kuitenkaan sopinut yhdistettäväksi muihin vaihtoehtoihin, joten kaikki edellä mainitut vastaukset ( $n = 120$ ) merkittiin puuttuviksi arvoiksi, jolloin ne eivät ole mukana analyysissa. Seuraavalla sivulla oleva taulukko 1 osoittaa, kuinka monta arvoa merkittiin puuttuviksi.

TAULUKKO 1 Puuttuvat arvot muuttujassa 1 (N = 17 499).

| Muuttuja  | validi | puuttuva |
|---|--------|----------|
| Otteen saaminen opiskelusta                                     | 4372   | 31       |
| kontaktin luominen<br>opiskelutovereihin ja yleensä<br>ihmisiin | 4380   | 30       |
| Omat voimat ja kyvyt  | 4377   | 26       |
| Mielialan yleensä   | 4370   | 33       |
| Yhteensä  | 17499  | 120      |

Kyseiselle summamuuttujalle tehtiin ensin yksisuuntainen varianssianalyysi (ANOVA). Varianssianalyysillä voidaan selvittää, ovatko selittävän muuttujan keskiarvot tilastollisesti merkitsevästi erisuuruisia selittävän muuttujan eri luokissa (Kirves 2013, 21). Testin luotettavuus varmistettiin tekemällä varianssien yhtäsuuruustesti, jonka avulla selvitetään, ovatko tarkasteltavan muuttujan varianssit yhtä suuret.

Varianssien yhtäsuuruus on ANOVA:n testin nollihypoteesi ja testiä voidaan käyttää vain, jos tämä ehto täyttyy. ANOVA:n ehtona on, että muuttujasta täytyy olla järkevää laskea aritmeettinen arvo, jolloin mittaustason täytyy olla joko luokittelu- tai järjestysasteikko sekä ryhmien varianssien täytyy olla yhtä suuret. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.) Ryhmät ovat yhtä suuruiset, jos niillä ei ole tilastollisesti merkitsevää eroa (varianssien yhtäsuuruustestissä  $p > .05$ ).

Varianssien yhtäsuuruustesti osoitti, että ryhmien variansseissa oli tilastollisesti melkein merkitsevä ero ( $p = .580$ ) (ks. liite, taulukko 1). Koska ryhmien varianssit olivat epäsuuret, tehtiin Welchin ja Brown-Forsythen testit. Welchin ja Brown-Forsythen testit sallivat erisuuret ryhmittäiset varianssit (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Edellä mainittujen testien tukena käytettiin Tamhanen testiä, jotta

saatiin mahdollisimman luotettava tulos. Tamhanen testi on sopiva, kun ryhmien variansseissa on eroa (Metsämuuronen 2002, 37).

**Muuttuja 2: Opintojen eteneminen.** Osiot 2 ja 3 käsittelivät opiskelijan läsnä olleita lukuvuosia sekä kerättyjä opintopisteitä. Aineiston analyysia varten osioista muodostettiin uusi muuttuja kuvaamaan sitä, kuinka monta opintopistettä vastaaja on suorittanut keskimäärin opiskelemaansa lukuvuotta kohden. Suoritettujen opintopisteiden yhteismäärä jaettiin opiskelijan läsnä oltujen vuosien lukumäärällä, jolloin saatiin keskimääräinen opintopisteiden lukuarvo opintovuotta kohden.

Muuttujalle tehtiin yksisuuntainen varianssianalyysi sekä tarkistettiin sen luotettavuus varianssien yhtäsuuruustestillä (ks. liite, taulukko 2). Ryhmien varianssit olivat yhtä suuret, sillä p:n arvo oli suurempi kuin .05. Tästä johtuen yksisuuntainen varianssianalyysi soveltui tälle muuttujalle. Muuttujien parivertailut tehtiin Tukeyn testillä, joka sopii käytettäväksi, kun ryhmien varianssit ovat yhtä suuret (Metsämuuronen 2002, 755).

**Muuttuja 3: Opintomenestys.** Osio 4 käsitteli opiskelijan arviota omasta opintomenestyksestä. Muuttujien välistä riippuvuutta tutkittiin ristiintaulukoinnilla. Ristiintaulukointi mahdollistaa muuttujien välisten riippuvuuksien sekä jakautumisen tarkastelun. Se selittää, onko selittävän muuttujan eli kiusaamiskokemusten jakauma erilainen selittävän muuttujan eri luokissa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ristiintaulukoinnin merkitsevyys testattiin khiin neliön -testillä ( $\chi^2$ -testi), joka on niin sanottu riippumattomuustesti. Khiin neliön -testin lähtökohtaisena oletuksena on muuttujien välinen riippumattomuus eli nollahypoteesi (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Testiä käytetään, kun halutaan selvittää luokittelu- tai järjestysasteikolla mitattujen muuttujien riippumattomuutta (Holopainen & Pulkkinen 2012, 205). Testin luotettavuuteen vaikuttaa kaksi oletettuihin frekvensseihin liittyvää ehtoa: 1) korkeintaan 20 % odotetuista frekvensseistä saa olla yli 20 ja 2) pienimmän odotetun frekvenssin pitää olla vähintään 1 (Kirves 2013, 15).

Khiin neliön -testi oli luotettava, sillä vaaditut ehdot täyttyivät (ks. liite, taulukko 3). Opintomenestystä käsittelevän muuttujan khiin neliön testissä odotetuista frekvensseistä vain 8,3 % oli alle 20 ja pienin frekvenssi oli 4,18.

**Muuttuja 4: Tyytyväisyys koulutusalan valinnasta.** Osion 5 avulla kartoitettiin opiskelijan tyytyväisyyttä koulutusalan valinnasta. Muuttujien välistä riippuvuutta tutkittiin ristiintaulukoinnilla ja ristiintaulukoinnin merkitsevyys testattiin khiin neliön -testillä ( $\chi^2$ -testi).

Khiin neliön -testit olivat luotettavat, sillä vaaditut ehdot täyttyivät (ks. liite, taulukko 4). Opiskelualan valintaa käsittelevän muuttujan khiin neliön -testin odotetuista frekvensseistä vain 8,3 % oli alle 20 ja pienin frekvenssi oli 2,28.

**Muuttuja 5: Opiskelu-uupumus.** Osion 6 avulla kartoitettiin opiskelijan kokemaa opiskelu-uupumusta. Opiskelijan palautumista opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta kuvaavan muuttujan keskiarvojen vertailuun käytettiin yksisuuntaista varianssianalyysia, koska muuttujan varianssit olivat yhtä suuret. Tämä varmistettiin tekemällä varianssien yhtäsuuruustesti, josta selvisi, että p-arvo oli suurempi kuin 0,05 ( $p = .609$ ) (ks. liite, taulukko 5). Parivertailuihin käytettiin sen sijaan Tukeyn testiä.

## 5 TULOKSET

### 5.1 Kiusaamisen roolit

Tämän tutkielman tavoitteena on selvittää, onko korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella yhteyttä opiskelijan opiskelumenestykseen, opiskelijayhteisöön kiinnittymiseen, tyytyväisyyteen opiskelualan valinnasta ja opiskelu-uupumukseen. Tutkimustulokset esitellään jaoteltuina tutkimuskysymyksittäin. Vastaajien kokonaismäärät vaihtelevat, sillä opiskelija ei ole välttämättä vastannut jokaiseen kysymykseen.

TAULUKKO 2 Korkeakoulukiusaaminen rooleittain (N = 4353).

| Roolit                 | n    | %        |
|------------------------|------|----------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 4052 | 92,00 %  |
| Kiusatut               | 202  | 4,60 %   |
| Kiusaajat              | 70   | 1,60 %   |
| Kiusaaja-uhrit         | 29   | 0,70 %   |
| Yhteensä               | 4353 | 100,00 % |

Korkeakoulussa kiusaamista kuvaavat ryhmät olivat kooltaan melko eroavia (ks. taulukko 2). Korkeakouluopiskelijoista 70 (1,6 %) oli kiusaajia, 202 (4,6 %) kiusattuja ja 29 (0,7 %) kiusaaja-uhreja. Sen sijaan 4052 (92 %) kuuluivat ryhmään “ei kiusaamiskokemuksia”. Ei kiusaamiskokemuksia -ryhmää voidaan pitää vertailuryhmänä selvitetessä kiusaamisen yhteyttä tutkittuihin ilmiöihin.



## 5.2 Opiskelijayhteisöön kiinnittymisen yhteys kiusaamiskokemuksiin

Ensimmäinen tutkimuskysymyksen avulla haetaan vastausta siihen, onko kiusaaminen yhteydessä opiskelijayhteisöön kiinnittymiseen. Kiinnittymistä mittaavan osion vastausvaihtoehtona oli 5-portainen Likert-asteikko välillä -2 ja +2. Vastauksissa -2 ilmaisi, että opiskelija koki kontaktin luomisen opiskelutovereihin ja muihin ihmisiin todella vaikeaksi, kun taas +2 ilmaisi kontaktin luomisen olevan erittäin helppoa.

Kuten taulukosta 3 ilmenee, kontaktin luominen opiskelutovereihin oli keskimäärin helpointa kiusaajille (ka 0,88) ja henkilöille, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia (ka 0,85). Kiusattujen ryhmän opiskelijayhteisöön kiinnittymisen keskiarvo 0,47. Keskimääräisesti vaikeinta kiinnittyminen opiskelijaryhmään oli kiusaaja-uhreille (ka 0,19).

TAULUKKO 3 Kontaktin luominen opiskelutovereihin ja muihin ihmisiin tunnusluvuin esitettynä (N = 4304).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 4009 | 0,85      | 1,02         |
| Kiusatut               | 201  | 0,47      | 1,21         |
| Kiusaajat              | 67   | 0,88      | 1,05         |
| Kiusaaja-uhrit         | 27   | 0,19      | 1,18         |
| Yhteensä               | 4304 | 0,82      | 1,03         |

Kiusattujen ryhmän ja sen opiskelijaryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, keskiarvoissa oli eroa. Kiusatuille kontaktin luominen oli keskimääräisesti vaikeampaa kuin opiskelijoille, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä (Tamhanen testissä  $p < .001$ ).

Myös opiskelijaryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, sekä kiusaaja-uhrien ryhmän keskiarvoissa oli eroa. Opiskelijoiden ryhmälle, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli helpompaa luoda kontakti toisiin opiskelijoihin kuin kiusaaja-uhreilla. Ryhmien keskiarvojen välillä oli tilastollisesti melkein merkitsevä ero (Tamhanen testissä  $p < .043$ ). Muiden ryhmien välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

### **5.3 Opintojen aiheuttamasta kuormituksesta palautumisen yhteys kiusaamiskokemuksiin**

Toisen tutkimuskysymyksen avulla tarkastellaan, onko korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella yhteyksiä opiskelijan palautumiseen opintojen aiheuttamasta kuormituksesta. Opiskelu-uupumusta käsittelevän osion vastausvaihtoehdot olivat Likert-asteikossa välillä 1-5, jossa numero yksi (1) kuvaa negatiivista kokemusta ja numero viisi (5) positiivista kokemusta.

Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta 4 ilmenee, kuinka opiskelijoiden opinnoista palautuminen vaihtelee ryhmien välillä. Kiusaaja-uhrit palautuivat omasta mielestään huonoiten opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta (ka 2,93), kun taas opiskelijoiden ryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli keskimääräisesti positiivisin arvio omasta palautumisesta (ka 3,59). Kiusaajien ryhmän keskiarvo oli 3,47, kun puolestaan kiusattujen ryhmän keskiarvo oli 3,13. Kaikkien vastaajien vastausten keskiarvo on 3,56, johtuen osaltaan ryhmän “ei kiusaamiskokemuksia” suuresta kokonaismäärästä.

Kiusattujen ryhmän ja opiskelijaryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, keskiarvoissa oli eroa niin, että kiusatuilla oli keskimääräisesti negatiivisempi arvio palautumisesta. Ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä (Tukeyn testissä  $p = .000$ )

Myös kiusaaja-uhrien ryhmän ja opiskelijaryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, keskiarvojen välillä oli eroa. Kiusaaja-uhrien ryhmällä oli keskimääräisesti negatiivisempi kokemus palautumisesta kuin opiskelijoiden ryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Tämä ero oli tilastollisesti merkitsevä (Tukeyn testissä  $p = .001$ ).

Sen sijaan kiusaajien ja kiusattujen ryhmien välillä oli tilastollisesti melkein merkitsevä ero (Tukeyn testissä  $p = .032$ ), kuten myös kiusaajien ja kiusaaja-uhrien ryhmien välillä (Tukeyn testissä  $p = .040$ ). Kiusaajilla oli keskimääräisesti positiivisempi arvio palautumisesta kuin kiusaaja-uhreilla tai kiusatuilla.

TAULUKKO 4 Opiskelijoiden arvio opinnoista palautumisesta tunnusluvuin (N = 4299).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 4001 | 3,59      | 0,91         |
| Kiusatut               | 200  | 3,13      | 1,02         |
| Kiusaajat              | 70   | 3,47      | 0,96         |
| Kiusaaja-uhrit         | 28   | 2,93      | 0,98         |
| Yhteensä               | 4299 | 3,56      | 0,92         |

Taulukosta 5 puolestaan ilmenee opiskelijoiden kokemus omasta mielialastaan. Opiskelijat, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia (ka 0,42), kokivat mielialansa keskimääräisesti erittäin positiivisesti, kun taas kiusaaja-uhrit kokivat yleisen mielialansa hyvin negatiivisesti (ka -0,42). Sen sijaan kiusaajien (ka -0,03) ja kiusattujen (ka 0,01) kokemukset omasta mielialasta olivat melko yhtäläiset ja neutraalit.

Ryhmien välillä arvio yleisestä mielialasta vaihteli keskiarvoltaan tilastollisesti merkitsevästi (ANOVA:n testissä  $p = .000$ ). Opiskelijoiden ryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli tilastollisesti merkitsevä ero kaikkien ryhmien välillä. Kiusattujen kanssa ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä ( $p = .000$ ), kiusaajien ryhmän kanssa ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä ( $p = .004$ ). Myös kiusaaja-uhrien ryhmän kanssa ero oli tilastollisesti melkein merkitsevä ( $p = .005$ ). Opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli keskimääräisesti positiivisempi arvio omasta mielialasta kuin muilla ryhmillä. Kiusaajien, kiusattujen tai kiusaaja-uhrien ryhmien keskiarvojen välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

TAULUKKO 5 Opiskelijoiden arviot yleisestä mielialasta (vaihteluaste  $-2 - +2$ ) tunnusluvuittain (N = 4185).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 3893 | 0,42      | 1,01         |
| Kiusatut               | 197  | 0,01      | 1,20         |
| Kiusaajat              | 69   | -0,03     | 1,03         |
| Kiusaaja-uhrit         | 26   | -0,42     | 1,14         |
| Yhteensä               | 4185 | 0,39      | 1,02         |

Seuraavassa taulukossa 6 kuvataan opiskelijoiden arviota omista kyvyistä ja voimista. Kiusatut (ka  $-0,06$ ) ja kiusaaja-uhrit (ka  $-0,15$ ) eivät keskimääräisesti luottaneet omiin kykyihinsä yhtä paljon kuin kiusaajat (ka  $0,21$ ) ja opiskelijat, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia (ka  $0,41$ ).

TAULUKKO 6 Opiskelijoiden arvio omista kyvyistä ja voimista. (vaihteluaste  $-2$  -  $+2$ ) tunnusluvuittain (N = 4215).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 3926 | 0,41      | 1,02         |
| Kiusatut               | 196  | -0,06     | 1,26         |
| Kiusaajat              | 67   | 0,21      | 0,99         |
| Kiusaaja-uhrit         | 26   | -0,15     | 1,12         |
| Yhteensä               | 4215 | 0,38      | 1,03         |

Myös opiskelijoiden luottamus omiin kykyihinsä jakaantui selkeästi ryhmien välillä tilastollisesti merkitsevästi (Welchin ja Brown-Forsythen testissä  $p = .000$ ).

Kiusattujen ryhmän ja sen opiskelijoiden ryhmän välillä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli tilastollisesti merkitsevä ero (Tamhanen testissä  $p = .000$ ). Kiusatut arvioivat omat kykynsä negatiivisemmin kuin ne opiskelijat, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Kiusattujen ryhmän ja kiusaaja-uhrien ryhmän välillä ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.

#### **5.4 Kiusaamiskokemusten yhteys tyytyväisyyteen koulutusalan valinnasta**

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla tarkastellaan, onko korkeakouluissa tapahtuvalla kiusaamisella yhteyksiä opiskelijan tyytyväisyyteen koulutusalan valinnasta (ks. taulukko 7). Ryhmien tyytyväisyydessä opiskelu-alan valinnasta on tilastollisesti merkitseviä eroja ( $\chi^2(6, N = 4335) = 19,732, p < .05$ ) (ks. liite, taulukko 4)

Pettyneimpiä opiskelualan valintaan olivat kiusaaja-uhrit, joista 21,4 % koki valinneensa väärin. Kiusatuista 11,4 % ja opiskelijaryhmästä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, 7,9 % arvioi olevansa väärällä koulutuslalla. Sen sijaan kiusaajista prosentuaalisesti pienin määrä arvioi koulutusalan valinnan vääräksi (7,1 %).

Prosentuaalisesti yli puolet opiskelijoista kokivat olevansa oikealla opiskelualalla riippumatta siitä, mihin ryhmään he kuuluivat. Kiusaajat olivat prosentuaalisesti varmimpia opiskelualan valinnasta (75,5 %). Opiskelijaryhmästä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, 69,8 %, arvioi opiskelualan valinnan oikeaksi. Kiusatuista 58,7 % ja kiusaaja-uhreista 53,6 % arvioi alan valinnan oikeaksi.

TAULUKKO 7 Opiskelijoiden arvio tyytyväisyydestä koulutusalan valintaan % (suluissa havaintojoukon lukuarvo) (N = 4335).

|   |                  | Ei<br>kiusaamis-<br>kokemuksia | Kiusatut          | Kiusaajat        | Kiusaaja-<br>uhrit | Yhteensä           |
|---|------------------|--------------------------------|-------------------|------------------|--------------------|--------------------|
|   | En               | 7,90 %<br>(319)                | 11,40 %<br>(23)   | 7,10 %<br>(5)    | 21,40 %<br>(6)     | 8,10 %<br>(353)    |
| Koetko olevasi<br>oikealla<br>opiskelualalla? | Kyllä            | 69,80 %<br>(2816)              | 58,70 %<br>(118)  | 75,70 %<br>(53)  | 53,60 %<br>(15)    | 69,30 %<br>(3002)  |
|   | En osaa<br>sanoa | 22,30 %<br>(901)               | 29,90 %<br>(60)   | 17,10 %<br>(12)  | 25,00 %<br>(7)     | 22,60 %<br>(980)   |
|   | Yhteensä         | 100,00 %<br>(4036)             | 100,00 %<br>(201) | 100,00 %<br>(70) | 100,00 %<br>(28)   | 100,00 %<br>(4335) |

Epävarmimpia alan valinnasta olivat kiusatut, joista 29,9 % ei osannut sanoa, ovatko he tyytyväisiä opiskelualansa valintaan. Prosentuaalinen vaihtelu ryhmien välillä kategoriassa “en osaa sanoa” on melko vähäistä. Kiusaaja-uhreista 25 % ja opiskelijaryhmästä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, 22,3 % ei osannut arvioida oliko opiskelualan valinta ollut oikea. Vähiten epävarmoja alan valinnasta olivat kiusaajat (17,1 %).

## 5.5 Opintomenestyksen yhteys kiusaamiskokemuksiin

Viimeinen tutkimuskysymys tarkastelee, onko korkeakouluopinnoissa tapahtuvalla kiusaamisella yhteyksiä opintomenestykseen. Opintojen etenemistä tarkasteltiin usealla eri osiolla, joiden tulokset esitellään seuraavaksi.

Taulukosta 8 ilmenee, kuinka opiskelijat arvioivat saavansa otteen opiskelusta. Vastausvaihtoehdot ovat välillä  $-2$  ja  $+2$ , jossa miinusmerkkisellä kuvataan negatiivista kokemusta ja plusmerkkisellä positiivista kokemusta. Opiskelijoiden ryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, sekä kiusattujen ryhmän keskiarvoissa oli eroa. Opiskelijaryhmä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, sai keskimääräisesti paremman otteen opiskelusta kuin kiusattujen ryhmä. Ero oli tilastollisesti erittäin merkitsevä (Tamhanen testissä  $p = .000$ ).

Opiskelijat, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia, kokivat keskimääräisesti positiivisesti arvio otteen saamisesta opiskeluun (ka 0,14), kun taas muilla ryhmillä keskimääräinen arvio oli negatiivinen. Kiusaajien ryhmän keskiarvo oli  $-0,01$  ja kiusaaja-uhrien ryhmällä keskiarvo oli  $-0,14$ . Keskimääräisesti vaikeinta otteen saaminen opiskelusta oli kiusatuille (ka  $-0,26$ ).

TAULUKKO 8 Otteen saaminen opiskelusta tunnusluvuin (N = 4242).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 3947 | 0,14      | 1,11         |
| Kiusatut               | 198  | -0,26     | 1,26         |
| Kiusaajat              | 69   | -0,01     | 1,28         |
| Kiusaaja-uhrit         | 28   | -0,14     | 0,22         |
| Yhteensä               | 4242 | 0,12      | 1,15         |

Edellä mainittuja tuloksia voidaan peilata opintojen etenemiseen opintopisteiden kautta. Keskimääräisesti eniten opintopisteitä vuodessa saivat kiusaajat (ka 50,36). Muuten keskiarvot jakautuivat melko tasaisesti ryhmien välille (ks. taulukko 9). Kiusaaja-uhrien ryhmä sai keskimääräisesti 42,00 opintopistettä, kun opiskelijoiden ryhmä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, sai keskimäärin 44,98 opintopistettä. Keskimääräisesti vähiten opintopisteitä keräsivät kiusatut (ka 41,13)

Vuotuisten keskimääräisten opintopisteiden ero kiusattujen ja kiusaajien ryhmien välillä on tilastollisesti melkein merkitsevä (Tukeyn testin  $p = .011$ ). Kiusatut saivat keskimääräisesti vähemmän opintopisteitä kuin kiusaajat. Muiden ryhmien keskiarvoissa ei ollut tilastollisesti merkitseviä eroja.



TAULUKKO 9 Vuotuisten opintopisteiden jakautuminen ryhmittäin (N = 3977).

| Roolit                 | n    | Keskiarvo | Keskihajonta |
|------------------------|------|-----------|--------------|
| Ei kiusaamiskokemuksia | 3697 | 44,98     | 21,31        |
| Kiusatut               | 184  | 41,13     | 18,15        |
| Kiusaajat              | 69   | 50,36     | 21,34        |
| Kiusaaja-uhrit         | 27   | 42,00     | 21,17        |
| Yhteensä               | 3977 | 44,87     | 21,20        |

Taulukosta 10 voi puolestaan nähdä, kuinka ryhmät kokivat opintomenestyksensä verrattuna omiin tavoitteisiin. Kiusaajista 23,2 % prosentti koki opintomenestyksen olleen odotettua parempaa. Vastaava luku oli kiusaaja-uhreilla 21,4 % ja opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, 15 %. Kiusatuista puolestaan noin 10,4 % arvioi opintomenestyksen olleen odotettua parempaa verrattuna omiin tavoitteisiin.

Opiskelijaryhmästä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, reilusti yli puolella opintomenestys oli ollut odotusten mukainen verrattuna omiin tavoitteisiin (64,1 %). Kiusaajista 53,6 % opintomenestys oli ollut odotusten mukaista ja kiusaaja-uhrien ryhmästä tasan puolet arvioivat opintomenestyksen odotusten mukaiseksi. Vastaava arvo kiusatuilla oli 48,8 %.

TAULUKKO 10 Arvio opintomenestyksestä verrattuna opiskelijan omiin tavoitteisiin %. merkityssuhteet (N = 4332).

|   | Ei kiusaamis-<br>kokemuksia | Kiusatut          | Kiusaajat        | Kiusaaja-<br>uhrit | Yhteensä           |
|---|-----------------------------|-------------------|------------------|--------------------|--------------------|
|   | 15,00 %<br>(604)            | 10,40 %<br>(21)   | 23,20 %<br>(16)  | 21,40 %<br>(6)     | 14,90 %<br>(647)   |
| Opintomenestys<br>verrattuna omiin<br>tavoitteisiin | 64,10 %<br>(2585)           | 48,80 %<br>(98)   | 53,60 %<br>(37)  | 50,00 %<br>(14)    | 63,10 %<br>(2743)  |
|   | 20,90 %<br>(845)            | 40,80 %<br>(82)   | 23,20 %<br>(16)  | 28,60 %<br>(8)     | 22,00 %<br>(951)   |
| Yhteensä  | 100,00 %<br>(4034)          | 100,00 %<br>(201) | 100,00 %<br>(69) | 100,00 %<br>(28)   | 100,00 %<br>(4332) |

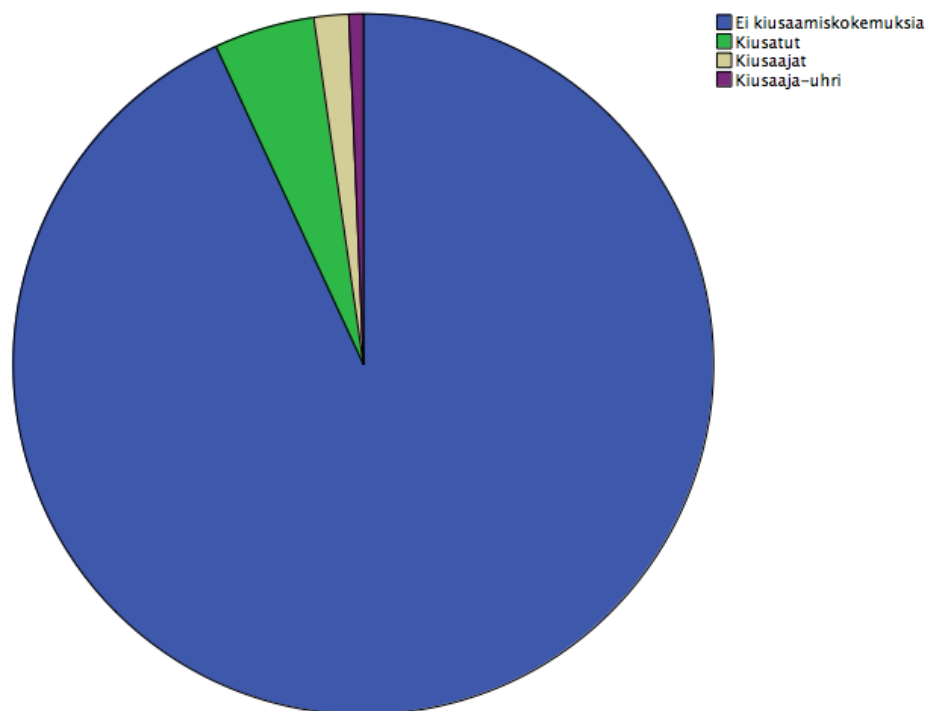
Sen sijaan kiusatuista jopa 40,8 % arvioi opinnoissa menestyminen olevan huonompaa verrattuna omiin tavoitteisiin. Kiusaaja-uhreista 28,6 % arvioi opintomenestyksen olleen odotettua huonompaa ja kiusaajilla vastaava luku oli 23,2 %. Opiskelijaryhmästä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, 20,9 % arvioi opintomenestyksensä olleen odotettua huonompaa.

Tulokset osoittavat, että ryhmien arvioissa opintomenestyksestä oli tilastollisesti merkitseviä eroja ( $\chi^2(6, N=4332) = 50,537, p < .001$ ) (ks. liite, taulukko 4).

## 6 TULOSTEN POHDINTA

### 6.1 Kiusaaminen korkeakoulussa

Kiusaamisen aiheuttamat fyysiset, psyykkiset ja sosiaaliset haitat yksilölle saattavat olla kauaskantoisia. Vaikka suuri osa opiskelijoista ei ole kokenut kiusaamista tai/ja kiusannut korkeakoulussa, täytyy kiusaamisen haitalliset vaikutukset opiskelijoille silti huomioida sekä tunnustaa myös korkeakouluissa. Tämän tutkielman aineisto osoittaa, että kiusaaminen on vaikuttanut 301 (6,9 %) opiskelijan elämään heidän korkeakouluopintojensa aikana (ks. kuvio 2).



KUVIO 2 Korkeakoulukiusaaminen rooleittain.

Noin 4,6 % opiskelijoista oli kokenut kiusaamista korkeakouluopintojen aikana. Kiusaajaksi itsensä arvioi noin 1,6 % opiskelijoista. Tämän lisäksi 0,7 % opiskelijoista oli kiusaaja-uhreja, jotka olivat joutuneet kiusaamisen uhreiksi mutta myös itse kiusanneet muita opiskelijoita. Keskeistä edellä mainituissa luvuissa on se, että ne käsittelevät vain opiskelijoita, jotka ovat kokeneet kiusaamista korkeakouluopintojen aikana.

Kiusaajien ja kiusattujen määrässä oli selkeä ero, joka voi johtua monesta eri tekijästä. Voi olla, että kiusaajat kiusaavat useampaa henkilöä samanaikaisesti tai että opiskelijat eivät koe itseään kiusaajiksi. Kiusaamisen yksi kriteeri on kiusaamisen tarkoituksellisuus. Kiusaamisen tarkoituksellisuus on yksilön henkilökohtainen kokemus, jonka vuoksi se eroaa, kun asiaa lähestytään kiusaajan tai kiusatun näkökulmasta. Kiusatut saattavat kokea kiusaamisen tarkoituksellisena, vaikka kiusaaja ei itse koe asiaa samoin. Kiusaamisessa yksilöiden erilaiset viestintätyylit saattavat vaikuttaa siihen, kuinka opiskelijat kokevat kiusaamisen.

On todettu, että opiskelijat, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia, menestyvät paremmin opinnoissaan ja heillä on pääosin vahvempi opiskelukyky kuin kiusaajilla, kiusatuilla ja kiusaaja-uhreilla (Lavikainen 2010, 116–117.) Tämä havainto pohjautuu ammattikorkeakouluopiskelijoille tehtyyn tutkimukseen. On kiinnostavaa, että tämän tutkielma osoittaa, että Lavikaisen tulokset ovat yleistettävissä myös laajemmassa mittakaavassa. Seuraavissa luvuissa pohditaan tarkemmin tämän tutkielman tulosten merkitystä opiskelukyvyn ja opintomenestyksen kautta.

## **6.2. Opiskelukyky**

Tutkielmassani lähestyin opiskelukykyä mukaillun Kuntun opiskelukykyymallin (2011, 34–35) kautta hyödyntäen myös Lavikaisen (2010) tekemää mallinnusta. Tarkastelin kiusaamisen yhteyttä sosiaaliseen opiskeluympäristöön ja opiskelijan omiin voimavaroihin. Mielestäni kyseiset osa-alueet ovat viestinnän näkökulmasta tärkeimmät opiskelukyvyn osa-alueet, sillä niissä vuorovaikutus ja viestintä ovat

keskeisessä asemassa. Kyseisten osa-alueiden alle kuuluvat niin opiskelijan henkiset kuin fyysiset voimavarat sekä sosiaaliset verkostot, vuorovaikutussuhteet ja vuorovaikutustaidot.

Voidaan olettaa, että yksilön voidessa fyysisesti, sosiaalisesti ja henkisesti hyvin ovat edellytykset hyvälle opintomenestykselle paremmat kuin tilanteessa, jossa opiskelija voi huonosti. Opiskelukyvyn edistämisen onkin sanottu parantavan opiskelijan opintomenestystä, mutta myös ennaltaehkäisevän ongelmia, jotka liittyvät opiskeluun (Kujala 2011, 154). Myös tämän tutkielman tulokset osoittivat samankaltaisia tuloksia.

### Sosiaalinen opiskeluympäristö

Ensimmäinen tutkimuskysymys keskittyi ryhmään kiinnittymiseen. Tämän tutkielman tulokset osoittavat, että kiusaamisella oli yhteys opiskeluyhteisöön kiinnittymiseen. Kiinnittyminen opiskeluyhteisöön oli helpointa opiskelijoille, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia, sekä yllättäen myös kiusaajille. Tulokset osoittavat, että kiinnittyminen on helpompaa niille, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia. Tutkielmani tulokset tukevat Pörhölän (2016, 53) aiempia tutkimustuloksia siitä, että opiskelijat, joilla ei ole aiempia kiusaamiskokemuksia, ovat usein tyytyväisempiä itseensä sekä vuorovaikutussuhteisiinsa.

Sen sijaan on mielenkiintoista, että kiusaajat kokevat kiinnittymisen helpoksi, sillä on osoitettu, että kiusaajilla saattaa olla haasteita luoda tasapainoisia ystävyysuhteita (Pörhölä & Kinney 2010, 10). Toisaalta taas esimerkiksi Hamaruksen ja Kaikkosen (2008) julkaisemassa artikkelissa kuvailtiin paljon kiusaajien valta-asemaa yhteisössä. Kiusaajat muodostavat ympärilleen niin sanotun sisäryhmän, joka eristää kiusatun ulkopuolelle. Tämä voi osaltaan selittää kiusaajien positiivista arvioita omista kyvyistään tutustua uusiin ihmisiin, koska he saavuttavat helpommin sosiaalisen valta-aseman opiskeluyhteisössä. Kiusaajille saattaa olla luontaista luoda uusia vuorovaikutussuhteita, vaikkakin nuo vuorovaikutussuhteet saattavat olla alistavia ja perustua pelolle tulla itse kiusatuksi.

Kiusatut ja erityisesti kiusaaja-uhrit kokivat kiinnittymisen opiskeluyhteisöön haastavaksi. Myös aiempien tutkimusten (Pörhölä & Kinney 2010, 10) mukaan kiusaaja-uhreilla ja kiusatuilla on vaikeuksia tutustua uusiin ihmisiin sekä luottaa omiin sosiaalisiin taitoihinsa. Jos kiusatut opiskelijat ovat olleet kiusattuja jo aiemmilla koulutusasteilla, saattavat kiusaamisen aiheuttamat haittavaikutukset jopa kertautua. Tämän tutkielman tulosten pohjalta voidaan todeta, että kiusaaja-uhreilla ja kiusatuilla oli matalampi opiskelukyky sosiaalisen opiskelu ympäristön osa-alueella johtuen ainakin osittain kiusatuksi tulemisesta.

Kiusatuille ja kiusaaja-uhreille saattaa olla haasteellisempaa kiinnittyä opiskeluyhteisöön, jolla voi olla vaikutusta myös omiin voimavaroihin ja opintomenestykseen. Vertaistuella ja yhteenkuuluvuuden tunteella on tärkeä merkitys opiskelijan mielialalle. Sillä voi olla myös merkitystä opiskelijan opintojen etenemiseen, tyytyväisyyteen opiskelualan valinnasta sekä kokemukseen opiskeluuupumuksesta. Jos opiskelijalle ei ole kiusaamisen johdosta syntynyt turvaverkostoa, kokeeko hän stressin vahvemmin tai alan valintansa vääräksi?

Tutkielmassani myös voimavaransa vahvimmiksi kokivat kiusaajat sekä opiskelijat, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Tuloksista osoittautui, että kiinnittyminen opiskeluyhteisöön sekä opiskelijan kokemus omista voimavaroista peilautuvat toisiinsa, sekä mahdollisesti tukevat osaltaan toisiaan. Tämä tukee Kuntun (2011, 35) väitettä siitä, että opiskelukyky on kokonaisuus, jossa osa-alueet tukevat toisiaan. Toisin sanoen, jos opiskelija kokee kiinnittymisen opiskeluun helpoksi, on todennäköistä, että myös opiskelijan kokemus omista voimavaroista on korkeampi.

Tämän tutkielman tulokset tukevat Almonkarin ja Kuntun (2012, 70–120) tutkimusta, jossa todettiin, että opiskelijat, jotka kokevat henkilökohtaiset voimavaransa vahvoiksi, ovat usein rohkeampi myös sosiaalisissa tilanteissa. Samalla tavalla niin kiusatuilla kuin kiusaaja-uhreilla heidän epävarmuutensa omista kyvyistä peilautuu myös sosiaaliseen epävarmuuteen ja vaikeuteen kiinnittyä opiskeluyhteisöön.

Kiusaajilla on todettu olevan vaikeuksia luoda vuorovaikutussuhteita, mutta toisaalta taas vuorovaikutus uusien ihmisten tuntuu olevan melko helppoa heille perustuen

kiusaajien omiin arvioihin. Kiusaamiseen liittyy aina epätasainen vallan jakautuminen, joka voi myös vaikuttaa kiusaajien tuntemaan luottamukseen sekä antaa itsevarmuutta kohdatessa uusia ihmisiä. Kiusatuilla sen sijaan saattaa olla opittuna ennako-oletuksena ja sosiaalisena mallina, että he eivät voi menestyä ihmissuhteissa eikä heillä ole samanlaisia sosiaalisia taitoja luoda uusia vuorovaikutussuhteita kuin muilla opiskelijoilla. Niin kiusatuilla kuin kiusaaja-uhreille saattaa olla sosiaalisesti ja henkisesti todella haitallista, jos he seuraavat näitä mahdollisesti opittuja vuorovaikutusmalleja läpi elämänsä. Millä tavalla tähän sosiaaliseen ongelmaan voisi puuttua, jotta kiusaaja-uhrit ja kiusatut voisivat kiinnittyä opiskeluyhteisöihin helpommin ja kokea itsensä hyväksytyksi osaksi ryhmää?

Tiivistetysti voidaan todeta, että kiusaamisella oli negatiivinen yhteys opiskelutovereihin kiinnittymiseen erityisesti kiusaaja-uhreilla, mutta epävarmuutta näkyi myös kiusaajilla ja kiusatuilla. Voidaan väittää, että kiusaamisen puuttumisella oli positiivinen yhteys sosiaalisten suhteiden muodostamisessa. Seuraavaksi pohditaan tulosten pohjalta kiusaamisen yhteyttä opiskelijan opiskelukyvyn omiin voimavaroihin.

#### Omat voimavarat

Omien voimavarojen osa-alueen alle kuuluvat tutkielmassani tyytyväisyys alan valintaan sekä opiskelu-uupumus. Edellä mainittuja ilmiötä mitattiin myös tarkastelemalla opiskelijan arvioita omista kyvyistä ja voimista sekä yleisestä mielialasta. Stressaaminen, vertaistuen puuttuminen ja pitkäaikainen väsymys vaikuttavat opiskelu-uupumuksen kehittymiseen. Opiskelu-uupumuksella puolestaan voi olla kauaskantoisia seurauksia opiskelijan opiskelukyvyn ja opinnoissa menestymisen kannalta. Se saattaa muun muassa hidastaa opintojen etenemistä tai jopa edesauttaa opintojen keskeyttämistä. (Salmela-Aro 2011, 43–44.)

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, millaisia yhteyksiä korkeakoulukiusaamisella on opiskelu-uupumukseen. Tulokset osoittivat, että myös tällä osa-alueella kiusaaja-uhreilla oli eniten vaikeuksia ja he arvioivat palautuvansa huonosti opiskelun aiheuttamasta kuormituksesta. Keskimääräisesti helpointa opinnoista palautuminen

oli opiskelijoille, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Sen sijaan kiusaajien ja kiusattujen arviot palautumisesta eivät eronneet huomattavasti toisistaan, mutta ne olivat kuitenkin keskimääräisesti negatiivisempia kuin opiskelijoiden, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia.

Opiskelu-uupumus rakentuu monesta eri tekijästä, kuten aiemmin on jo todettu. “Kolmen k:n kolmio” (koti, koulu ja kaverit) on malli opiskelu-uupumuksen ennaltaehkäisyyn (Salmela-Aro 2011, 44). Kuten aiemmassa alaluvussa kävi ilmi, oli kiusaaja-uhreille vuorovaikutussuhteiden luominen haastavampaa kuin muille ryhmille. Tämä vertaissuhteiden ja tukiverkon puuttuminen saattaa osaltaan vaikuttaa myös opiskelijan kykyyn palautua opintojen tuomista haasteista, jos tuloksia pohditaan Salmela-Aron mallin kautta.

On mielenkiintoista, että opiskelijoiden kokemukset yleisestä mielialasta seurasivat hyvin pitkälti opiskelijoiden kokemuksia palautumisesta. Huolestuttavaa on se, että kiusaaja-uhrit kokivat yleisen mielialansa keskimääräisesti todella huonoksi. Myös kiusaajien ja kiusattujen yleinen mieliala oli melko negatiivinen, kun peilaa opiskelijoihin, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli selkeästi muita positiivisempi arvio koskien yleistä mielialaa sekä omia kykyjä ja osaamista. Kiusaaja-uhreilla puolestaan arvio omasta osaamisesta sekä kyvyistä oli hyvin matala. Heillä näytti tulosten perusteella olevan paljon epävarmuuksia omasta osaamisesta niin opintojen kuin vuorovaikutuksen näkökulmasta. Myös kiusatuilla oli negatiivinen kokemus omista kyvyistä ja osaamisesta verrattuna esimerkiksi kiusaajiin, jotka arvioivat osaamisensa positiivisesti. Voidaankin pohtia mistä johtuu, että kiusaaja-uhrien ja kiusaajien näkemys omasta itsestä eroaa niin paljon toisistaan?

Kiusaaja-uhreilla saattaa esiintyä niin kiusattujen kuin kiusaajien negatiivisia haittavaikutuksia. Kiusaaja-uhrien negatiivinen arvio omista kyvyistä ja osaamisesta saattaa osaltaan johtua siitä, että kiusaaja-uhrien uhrina oleminen nousee niin sanotusti korkeammalle ja yksilöllä näkyy juuri kiusatuille tyypilliset haittavaikutukset vahvemmin. Tulosten perusteella voi olettaa, että kiusaajilla ei ole yhtä suuri riski sairastua opiskelu-uupumukseen kuin kiusaaja-uhreilla tai kiusatuilla. Opiskelijan yleinen mielipide sekä kokemus omasta osaamisesta kuuluvat



opiskelukyvyn “omien voimavarojen” osa-alueeseen. Se on tärkeä osa-alue, joka omalta osaltaan tukee toimivan ja kokonaisvaltaisen opiskelukyvyn muodostumista.

Omien voimavarojen alle kuuluu myös opiskelijan arvio tyytyväisyydestä alan valintaan. Opiskelijat, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia, olivat pääosin tyytyväisiä koulutusalan valintaan. Sen sijaan kiusaaja-uhreista keskimääräisesti usea koki koulutusalan valinnan vääräksi. Kaikissa ryhmissä oli kuitenkin myös useita opiskelijoita, jotka eivät osanneet sanoa kokevatko he koulutusalan valinnan oikeaksi. Tähän voi vaikuttaa muun muassa opiskelijoiden opiskeluajan vaihtelu. Osa vastaajista oli vasta aloittanut valitsemallaan koulutusallalla, eikä ollut vielä varmistunut alan sopivuudesta. Toisaalta taas osa opiskelijoista oli saattanut edetä opinnoissaan jo maisteriopintoihin ja heillä oli selkeämpi kuva opintojen eduista ja haitoista.

Tyytyväisyys koulutusalan valintaan linkittyy osaltaan opiskelijan yleiseen mielialaan. On mahdollista, että tyytymättömyys alan valintaan laskee myös opiskelijan yleistä mielialaa. Jokainen opiskelija varmasti pohtii jossain vaiheessa opintojaan, onko koulutusalan valinta ollut oikea. Myös opinnoissa voisi uskoa olevan aluksi ns. “kuherruskuukausi”, jolloin kaikki tuntuu mielenkiintoiselta, uudelta ja hienolta. Kuitenkin pidempään opiskeltua pystyy alaa arvioimaan jo kriittisemmin. Mielestäni keskeistä on kuitenkin, millainen yleistunne alan valinnasta on. Jos on tyytyväinen koulutusvalintaansa, on todennäköisempää, että motivaatio opiskella on myös korkeampi. Entä opiskelijat, jotka epäilevät koulutusalan valintaa? Millainen merkitys tällä on esimerkiksi opintomenestykseen?

Tulosten pohjalta voidaan todeta, että kiusaamisella on yhteys opiskelijan kokemaan opiskelu-uupumukseen sekä tyytyväisyyteen alan valinnasta. Yhteys on negatiivinen kiusaaja-uhrien ja kiusattujen ryhmien kohdalla, ja puolestaan positiivinen kiusaajien ja opiskelijoiden, joilla ei ollut kiusaamiskokemuksia, kohdalla.

### 6.3 Opiskelijan opintomenestys

Opintomenestystä on tarkasteltu opintopisteiden määrän, opinnoista otteen saamisen sekä opintomenestyksen henkilökohtaisen arvioinnin kautta. Yllättävää tuloksissa oli kiusaajien korkea opintopistemäärä ja tämän osalta nopea eteneminen opinnoissa. Tulos on ristiriidassa verrattuna kiusaajien henkilökohtaiseen arvioon otteen saamisesta opiskeluun. Keskimääräisesti kiusaajaryhmän antamat arviot otteen saamisesta olivat negatiivisia, vaikka opintopisteitä kertyi verrattain paljon vuoden aikana. Kiusaajat olivat arvioineet opintomenestyksensä matalammaksi kuin se todellisuudessa oli.

Sen sijaan kiusatuilla kokemus opintomenestyksestä oli keskimäärin heikompaa. Heillä opinnot menivät huonommin kuin he olivat odottaneet, ja he kokivat otteen saamisen opiskelusta haastavaksi. Prosentuaalisesti reilusti yli kolmasosa (40,4 %) kiusatuista arvioi opiskelumenestyksen olevan huonompaa kuin he olivat odottaneet. Tuloksia arvioitaessa täytyy ottaa huomioon, että kiusattujen ryhmä koostuu opiskelijoista, jotka ovat kokeneet kiusaamista korkeakoulussa.

Voidaan olettaa, että ainakin osa korkeakoulussa kiusatuista ei ole kokenut kiusaamista alemmilla koulutusasteilla, jolloin myös oletukset korkeakouluopinnoista voivat erota paljon aiemmasta. Toisaalta taas, jos kiusattujen ryhmässä on paljon jo alemmilla kouluasteilla kiusattuja, saattaa ennako-oletus opintomenestyksestä olla negatiivinen. Myös kokemus otteen saamisesta on saattanut heikentyä aiemman kiusaamisen myötä.

Hyvällä ja tasapainoisella opiskelukyvyllä voi olla positiivinen yhteys opintomenestykseen. Kuten aiemmat tulokset ovat osoittaneet, ei kiusattujen opiskelukyky ole kovin korkea johtuen siitä, että kiusaaminen on osaltaan vaikuttanut siihen. Kuitenkin aiempien tulosten perusteella kiusaaja-uhrit ovat kärsineet kiusaamisesta vielä enemmän kuin muut ryhmät niin sosiaalisen opiskeluympäristön kuin omien voimavarojen osalta.

Kiusaaja-uhreista yli joka neljäs opiskelija arvioi opiskelumenestyksensä olevan huonompaa kuin he olivat odottaneet ja kiusatuista vastaava luku oli vielä hieman korkeampi. Onkin mielenkiintoista, että liki kaikissa muissa tämän tutkielman tuloksissa kiusaaja-uhrit ovat saaneet niin sanotusti huonompia tuloksia kuin muut. Kuitenkin opintomenestyksen ja kiusaamisen yhteyttä tutkittaessa selvisi, että kiusatut ovat arvioineet opintomenestyksensä vielä huonommaksi kuin kiusaaja-uhrit. Ero ei kuitenkaan ole suuri näiden kahden ryhmän välillä. Ehkä opintomenestyksen kohdalla kiusaaja-uhrit saavat myös hieman kompensatiota kiusaajien nopeasta opintojen etenemisestä, vaikka pääosin kiusattuna olon haittavaikutukset vallitsevat.

Kiusaamisella ja kiusattuna ololla voidaan kuitenkin olettaa olevan yhteyttä opintomenestykseen. Opiskelijoiden ryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, meni opinnoissa keskimääräisesti hyvin, heillä oli realistinen kuva omasta opintomenestyksestään sekä positiivinen tunne opinnoista.

## 6.4 Koonti

Tämän tutkielman tulokset ovat osoittaneet, että opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, oli vahvin kokemus omasta opiskelukyvyvystä sekä opintomenestyksestä. Erot muihin ryhmiin olivat selkeät, jolloin voimme olettaa, että kiusaamisella on negatiivinen yhteys opiskelutovereihin kiinnittymiseen, opiskeluuupumukseen, tyytyväisyyteen opintoalan valinnasta ja opintomenestykseen.

Kuvio 2 havainnollistaa, millainen yhteys kiusaamisella on opiskelukyvyvyn tutkittuihin osa-alueisiin sekä opiskelijan opintomenestykseen. Kiusaamisella on negatiivinen yhteys niin opiskelukyvyvyn sosiaaliseen opiskeluympäristöön kuin omiin voimavaroihin sekä opiskelijan opintomenestykseen. Sen sijaan opiskelijan sosiaalisella opiskeluympäristöllä ja omilla voimavaroilla on yhteys toisiinsa. Opiskelukyvyvällä puolestaan saattaa olla yhteys opiskelijan opintojen etenemiseen ja niissä menestymiseen.



KUVIO 2 Kiusaamisen yhteys opiskelukykyyn ja opintomenestykseen.

Monissa tutkimuksissa on todettu, että kiusaaja-uhrin kärsivät kiusaamisen haittavaikutuksista eniten (Kelly, Newton, Stapinski, Slade, Barrett, Conrod & Teesson 2015, 103; Siyahhan, Aricak & Cayirdag-Acar 2012, 1054). Tutkielmani tulokset tukevat sitä oletusta, että kiusaaja-uhreilla kertautuvat niin kiusattujen kuin kiusaajien negatiiviset kokemukset ja he kärsivät eniten kiusaamisen aiheuttamista haittavaikutuksista. Tämä havainto todentuu niin opintomenestyksessä, vuorovaikutussuhteissa kuin opiskelu-uupumuksen kohdalla, joten näen kiusaaja-uhrien hyvinvointiin keskittymisen arvokkaana tutkimusaiheena tulevaisuudessa. Kiusaaja-uhrien sosiaalinen ja koulutuksellinen epävarmuus onkin tutkimukseni tärkeimpiä havaintoja.

Kiusaaja-uhrien riski syrjäytyä korkeakoulussa on otettava huomioon, sillä heillä oli suurimmat ongelmat kiinnittyä uuteen opiskeluyhteisöön. Ensimmäinen opiskeluvuosi on merkittävä opiskeluyhteisöön kiinnittymisen kannalta, koska tuolloin ryhmäytyminen sekä sosiaalisen turvaverkon rakentaminen alkavat. Korkeakouluille tulisi kehittää keinoja, joilla voitaisiin ensinnäkin ennaltaehkäistä

kiusaamista, mutta myös tukea niitä opiskelijoita, jotka jo kärsivät kiusaamisen aiheuttamista negatiivisista haitoista.

Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen on haastavaa, eikä kiusaamisen ennaltaehkäisyä välttämättä nosteta aktiivisesti esille korkeakouluissa. Kuitenkin antamalla tukea ja ohjausta, voidaan lisätä opiskelijoiden tietoisuutta kiusaamisesta sekä tehdä siitä helpommin lähestyttävä aihe. Kiusaaminen korkeakouluissa saattaa olla niin sanotusti näkymätöntä, eikä siihen välttämättä osata suhtautua vaaditulla vakavuudella.

Tämän vuoksi esimerkiksi opiskelijajärjestöt ja vapaaehtoisjärjestöt voisivat olla kanava kiusaamisen ennaltaehkäisevässä työssä. Järjestötoiminta on yhteisöllistä ja kerää usein saman henkisiä ihmisiä yhteen, jolloin kiinnittyminen saattaa olla helpompaa ja ehkäistä kiusaamista. Se myös tarjoaa opiskelijoille onnistumisen tunteita sekä kokemuksen yhteenkuulumisesta.

Kiusaamiseen puuttuminen saattaa olla haastavaa, jonka vuoksi siitä täytyisi tehdä opiskelijoille mahdollisimman helppoa. Mielestäni on tärkeää, että opiskelijoilla olisi tieto siitä, kehen he voivat ottaa yhteyttä, jos he kokevat kiusaamista tai kiusaavat itse toisia opiskelijoita. Mielestäni opiskelijajärjestöt ja erityisesti Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS) ovat soveltuvia avunpyyntökohteita. Korkeakoulut voisivat tukea järjestötoimintaa vielä enemmän sekä tarjota koulutuksia toimijoille, jotta kiusaamiseen osataan puuttua oikealla tavalla. YTHS sen sijaan tarjoaa tukea ja osaamistaan opiskelijoille, sekä tarjoaa luotettavan vuorovaikutussuhteen opiskelijalle.

On tärkeää, että opiskelija saa tukea heti opintojensa alusta lähtien.

Järjestötoiminnan lisäksi tutortoiminnalla voidaan tukea uutta opiskelijaa sekä tarjota vertaistukea heti alusta lähtien. Tutorien tehtäviin kuuluu muun muassa opiskelijan tutustuttaminen opintoihin sekä opiskelijayhteisöön. Tutortoiminnan kehittämällä sekä sen tuomisella kaikille opiskelualoille voidaan tukea opiskelijoita sekä lisätä yhteisöllisyyttä.

Kiusaamisen aiheuttamat haittavaikutukset yksilön opiskelukyvylle ja opintomenestykselle eivät ole ainoita haasteita, joita kiusaamisesta seuraa. Menetykset saattavat olla korkeat myös korkeakouluille sekä valtiolle rahallisina menetyksinä, joita opintojen keskeyttäminen ja opintojen hidas suorittaminen saattavat aiheuttaa. Korkeakoulukiusaamisen jatkotutkimus saattaisi tukea myös yliopiston toimintaa sekä helpottaa terveydenhuollon resurssien käyttöä.

## 7 PÄÄTÄNTÖ

### 7.1 Arviointi

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, mikä yhteys kiusaamisella on opiskelijan opiskelukykyyn ja opintomenestykseen. Tutkielmassa opiskelukykyä tutkittiin tilastollisin menetelmin verraten kiusaamisen eri ryhmiä muuttujiin, jotka käsittelivät sosiaalista opiskeluympäristöä, opiskelijan omia voimavaroja sekä opintomenestystä.

Tutkielmaa on arvioitu tutkimuksen validiteetin ja reliabiliteetin pohjalta.

Validiteetilla tarkoitetaan mittarin pätevyyttä eli sitä, että se mittaa juuri sitä mitä oli tarkoitus mitata (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2008). Kun arvioidaan tutkimuksen validiteettia, tulee huomioida mittareiden luotettavuus sekä onnistunut operationalisointi. Reliabiliteetilla puolestaan tarkoitetaan mittarin kykyä tuottaa ei-sattumanvaraisia tuloksia. Arvioinnin kohteena on siis mittarin luotettavuus. (Holopainen & Pulkkinen 2012.)

Tämän tutkielman keskeisenä tuloksena oli, että kiusaamisella on negatiivinen yhteys opiskelijoiden opiskelukykyyn ja opintomenestykseen. Tutkielman tulokset syventävät ymmärrystä korkeakoulukiusaamisesta sekä kiusaamisen yhteyksistä opiskelukykyyn ja opintomenestykseen. Aiemmat laajat, kotimaiset tutkimukset kiusaamisen yhteydestä opiskelukykyyn ja opintomenestykseen ovat tutkineet ainoastaan ammattikorkeakouluopiskelijoita. Tämän tutkimuksen tulokset ovat sen sijaan yleistettävissä niin ammattikorkeakouluopiskelijoihin kuin yliopisto-opiskelijoihin.

Tutkielmani vahvuutena on se, että kiusaamisen eri ryhmiä on tutkittu erikseen ottaen huomioon myös kiusaaja-uhrit. Tutkimukseni on myös rajautunut vain korkeakoulussa kiusaamista kokeneisiin ja/tai toisia opiskelijoita kiusanneisiin opiskelijoihin sekä niihin opiskelijoihin, joilla ei ole kiusaamiskokemuksia. Esimerkiksi opettaja-opiskelija-suhteessa tapahtuva kiusaaminen on rajattu

tutkimuksen ulkopuolelle, jotta voimme todella ymmärtää opiskelijoiden keskinäisissä vuorovaikutussuhteissa tapahtuvaa kiusaamista.

Kaikkien edellä mainittujen ryhmien tutkiminen on vaikuttanut myös tutkimuskysymyksen muotoiluun. Tutkielmassani tutkittiin tapahtuvaa kiusaamista, vaikka koettu kiusaaminen on yleisempi tapa kuvata kiusaamista. Päädyin tähän tutkimuskysymysten muotoiluun, koska koettu kiusaaminen saatetaan ymmärtää liittyvän kiusattuihin eikä tällöin välttämättä oteta huomioon kiusaajia ja kiusaajauhreja, jotka kiusaavan toisia opiskelijoita. Kiusaajat eivät suoranaisesti koe kiusaamista kiusatessaan muita, vaikka he aiheuttavatkin kiusaamisen kokemuksen kiusatulle.

Käyttöni luovutettu aineisto on kerätty osana valtakunnallista korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimusta. Aineiston kaikki vastaukset oli määrällisen tutkimusmetodin mukaisesti tilastoitu, eikä minulla ollut missään vaiheessa mahdollisuutta saada selville vastaajan henkilöllisyyttä. Käyttämässäni aineistossa ei ole myöskään käytetty vastaajien antamia lausuntoja, vaan kaikki vastausvaihtoehdot on muotoiltu niin, ettei niitä voi yhdistää yksittäiseen henkilöön. Tutkittavien osallistuminen tutkimukseen on ollut vapaaehtoista. Lukijalla on mahdollisuus tarkastella tutkimukseni aineiston keräämistä sekä sen eettisyyttä Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimuksesta 2012 (Kunttu & Pesonen 2012).

Tätä tutkielmaa arvioidessa täytyy ottaa huomioon, että kiusaaminen ja opiskelukyky ovat laajoja käsitteitä, eivätkä tutkimuksessa käytetyt osiot pysty täysin kattamaan kyseisiä ilmiötä. Tämän vuoksi keskityttiin vain kahteen opiskelukykyyn osa-alueeseen, joita myös muokattiin tähän tutkielmaan soveltuvimmiksi.

Kiusaamisen operationalisointi on hyvin haasteellista, sillä kiusaaminen on usein yksilön subjektiivinen kokemus ja jokainen yksilö saattaa ymmärtää sen hyvin eri tavalla. Otetaan esimerkiksi tilanne, jossa viideltä henkilöltä kysytään, mitä kiusaaminen on. Vastaukset olisivat todennäköisesti melko samankaltaisia, mutta silti niissä olisi yksilöllisiä eroja riippuen henkilön historiasta tai ajattelumallista. Myös sillä onko henkilöllä kiusaamiskokemuksia saattaa vaikuttaa yksilön



vastaukseen. Tämän takia tutkittaessa kiusaamista, on erittäin tärkeää aluksi määritellä yhteisesti mitä kiusaamisella tarkoitetaan kyseisessä tutkimuksessa.

Operationalisointi on täytynyt siis hoitaa äärimmäisellä huolellisuudella, jotta saadaan koottua luotettava aineisto ja muodostettua päteviä mittareita. Luotettavuutta tukee se, että ennen kiusaamista käsittelevää osiota on esitetty Pörhölän (Kunttu & Pesonen 2012) tekemä määritelmä. Korkeakoulukiusaamista käsittelevän osion alussa on erikseen määritelty, että se koskee vain korkeakoulussa tapahtuvaa kiusaamista. Toisaalta taas kiusaamista käsittelevässä osiossa oli vastausvaihtoehto ”satunnaisesti”, joka saattaa vaikuttaa luotettavuuteen. Voidaan pohtia, kuinka vastaaja ymmärtää satunnaisen kiusaamisen? Toiselle henkilölle se voi olla kerran kuukaudessa tapahtuvaa kiusaamista, kun taas toinen ymmärtää satunnaisen kiusaamisen kerran vuodessa tapahtuvaksi. Jos kiusaamisen ajatellaan tapahtuvan kerran tai muutaman kerran vuodessa, ei sen voida ajatella olevan toistuvaa. Kiusaamisen toistuvuus on kuitenkin yksi keskeisistä kriteereistä, joita kiusaamiselle on määritelty.

Olen käyttänyt tässä tutkielmassa käsitettä kiusaamisprosessi. Kiusaamisprosessilla tarkoitan sitä, että kiusaamisella on alku sekä loppu. Kiusaamisen alkaminen ei ole välttämättä yksiselitteinen hetki vaan pikemminkin tietty ajanjakso, josta kiusaamisen voidaan sanoa alkaneen. Käytin myös sanoja kiusaamistilanne sekä kiusaamissuhde. Tutkielmaa tehdessä olen pohtinut, mitkä käsitteet olisivat mahdollisimman yksiselitteisiä, jotta kaikki ymmärtäisivät tutkielmani samalla tavalla. Pohdin esimerkiksi kysymyksiä: Onko kiusaaminen todella prosessinomaista? Onko kiusaajan ja kiusatun välillä vuorovaikutussuhde? Millainen tämä vuorovaikutussuhde olisi? Jos kiusaaja ei ymmärrä kiusaavansa, onko silloin kyseessä alistava vuorovaikutussuhde kiusaajan ja kiusatun välillä? Edellä mainitut käsitteet eivät ole suoraan olleet tutkielmani kohteena, mutta niiden avulla on pyritty selittämään ja kuvaamaan yksiselitteisesti kiusaamista ja siihen liittyviä ilmiöitä.

Kiusaamisella on useita lähikäsitteitä ja erityisesti kansainvälisessä tutkimuksessa kiusaamisesta saatetaan käyttää hyvin erilaisia käsitteitä. Tämä osaltaan vaikuttaa päätökseeni keskittyä erityisesti kotimaisen kirjallisuuden tarkasteluun, koska tällöin

voin varmistaa, että tutkimus on ollut samankaltaista ja kiusaaminen on ymmärretty melko samalla tavalla.

Kiusaamisen lisäksi voidaan myös pohtia, kuinka opintomenestys ymmärretään. Myös tämä on hyvin subjektiivinen käsite, sillä jokainen henkilö määrittelee itse mitä on hyvä opintomenestys. Tämän tutkielman aineistossa opintomenestystä käsittelevässä osiossa pyydettiin opiskelijaa arvioimaan omiin tavoitteisiin verrattuna, onko opintomenestys ollut odotettua huonompaa, odotusten mukaista vai odotettua parempaa. Toisin sanoen opiskelijaa pyydettiin arvioimaan omaa opintomenestystään verrattuna henkilökohtaisiin odotuksiin.

Opintomenestystä käsittelevää osiota käytettiin tutkittaessa, mikä yhteys kiusaamisella oli opintomenestykseen. Se ei kuitenkaan ollut ainut osio, johon tämän tutkielman tulokset perustuvat. Vaikka operationalisointi on ollut onnistunut, ei osio kuitenkaan yksittäisenä riittäisi opintomenestyksen arviointiin. Opintomenestyksen tarkastelussa hyödynnettiin myös osioista 2 ja 3 muodostettua summamuuttujaa, joka ilmaisee opiskelijoiden keskimääräiset vuosittaiset opintopisteet. Tähän muuttujaan liittyy mielestäni hieman epäluotettavuutta, sillä kaikki vastaajat eivät välttämättä ymmärtäneet kysymyksenantoa oikein.

Esimerkiksi opiskelijoiden vuodessa saamien opintopisteiden määrä vaihteli huomattavasti vertailtaessa vuotuisten opintopisteiden minimi- ja maksimiarvoja. Opiskelijaryhmällä, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, vuodessa saavutettujen opintopisteiden maksimiarvo oli 308 opintopistettä, kun taas kiusaaja-uhreilla maksimiarvo oli vain 83. Toisaalta taas kiusaajilla vuotuisten opintopisteiden minimiarvo oli 19 opintopistettä, kun muilla ryhmillä se oli 0 opintopistettä.

Maksimiarvojen suuri ero voi johtua esimerkiksi väärin ymmärretystä kysymyksestä tai 0 opintopisteen minimiarvo 1. vuosikurssin opiskelijoiden “pisteettömyydestä”. Joillakin koulutusaloilla opintopisteet saattavat kertyä vasta keväällä, kun pitkäkestoiset kurssit on suoritettu.

Edellä mainitut tulokset olisivat tutkielman kannalta mielenkiintoisia ja merkittäviä, jos niihin ei liittyisi niin paljon epävarmuutta. Kyseessä saattaa olla sattumanvaraiset

tapaukset, jotka eivät kuitenkaan kerro paljon koko ryhmästä. Minimi- ja maksimiarvojen vertailu on tietoisesti jätetty pois tuloksista, vaikka kyseisen muuttujan keskiarvot ovat tarkastelussa. Keskiarvoissa yksittäiset suuret tai pienet arvot eivät vaikuta yhtä radikaalisti, jolloin niitä voidaan käyttää vertailupohjana. Erityisesti maksimiarvo 308 voisi vaikuttaa keskiarvoon merkittävästi, jollei opiskelijaryhmän, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia, koko olisi yli 4000 vastaajaa.

Tässä tutkielmassa kaikista tilastoajoista on tehty alkujaan luotettavuustestit, joiden avulla on varmistettu, että kyseiset tutkimusmenetelmät sopivat käytetylle aineistolle. Tutkimuksen luotettavuutta on pyritty lisäämään tarjoamalla taulukoita ja kuvioita, joista lukija voi itse tarkastaa sekä nähdä tilastolliset luvut.

Tilastotieteeseen liittyy aina epävarmuutta, joka täytyy ottaa huomioon. Epävarmuutta voi kuitenkin lievittää huolellisella tulosten pohdinnalla ja mahdollisten virhekohtien havaitsemisella ja ennaltaehkäisyllä. Tuloksia arvioidessa tulee ottaa huomioon, että osaan tuloksista saattaa vaikuttaa tutkittavien ryhmät olivat hyvin erikokoisia, mikä saattaa vaikuttaa osaan tuloksista. Esimerkiksi muuttujien saamat keskihajonnat eivät ole vertailtavissa keskenään. Keskihajontaan vaikuttaa havaintoarvojen lukumäärä, joka vaihtelee ryhmien välillä selkeästi. Esimerkiksi kiusaaja-uhreja oli hyvin pieni määrä verrattuna opiskelijoiden ryhmään, jolla ei ollut kiusaamiskokemuksia. Ryhmien eri koko ei kuitenkaan vaikuta merkittävästi ryhmien saamiin keskiarvoihin.

Tutkielmaa tehdessä löysin uusia, mielenkiintoisia osioita aineistosta, joilla voidaan myöhemmin syventää tutkimusaihetta. Esimerkiksi opiskelutytytyväisyyttä koskevia osioita voidaan tarkastella vielä laajemmin, mikä tuo uusia näkökulmia. Edellä mainitut mahdollisuudet eivät kuitenkaan olleet mahdollisia toteuttaa maisterintutkielman laajuisen tutkielman kohdalla.

Tiedämme, että kiusaamisen ja tutkittujen ilmiöiden välillä on yhteys, mutta emme tiedä miksi ilmiöiden välillä on yhteys. Johtuuko ilmiöiden negatiivinen yhteys pelkästään kiusaamisesta vai liittyykö tähän jokin muu tekijä? Näihin kysymyksiin emme kuitenkaan voi vastata tässä tutkielmassa tilastollisin menetelmin, vaan avuksi täytyisi ottaa laadullisia tutkimusmenetelmiä.

Kvantitatiiviset tutkimusmenetelmät tarjoavat vastauksia kysymyksiin ”mikä?”, ”missä?”, ”kuinka usein?” ja ”kuinka paljon?”. Sen sijaan kvalitatiivisella tutkimusmenetelmällä pyritään saamaan vastaus kysymyksiin ”miksi?”, ”miten?” ja ”millainen?”. (Holopainen & Pulkkinen 2012, 21.) Esimerkiksi haastattelututkimuksella voitaisiin selvittää miten opiskelijat ovat kokeneet kiusaamisen, sekä miten kiusaaminen on vaikuttanut heidän opintoihinsa sekä opiskelukykyynsä. Laadullisen ja määrällisen tutkimusmenetelmän yhdistämisellä voitaisiin tuoda lisää syvyyttä tutkimukselle ja erilaisia sovelluskeinoja on useita. Tutkimukseni aineisto tuokin laajat mahdollisuudet lisätutkimukselle, jota pohdin tarkemmin seuraavassa luvussa.

## 7.2 Jatkotutkimushaasteita

Korkeakoulukiusaamisen jatkotutkimukselle on tarvetta, jotta voimme ymmärtää syvällisemmin, millainen merkitys kiusaamisella korkeakoulussa on laajemmassa mittakaavassa. Jotta tulevaisuudessa voidaan vähentää kiusaamisesta johtuvia henkisiä, sosiaalisia ja taloudellisia haittoja, täytyy selvittää mistä haittavaikutukset todella johtuvat. Onko kyseessä kiusaaminen vai jokin muu ilmiö, joka linkittyy kiusaamiseen?

Tässä tutkielmassa tarkastelin vain kahta osa-aluetta opiskelukyvyistä, mutta myös kiusaamisen yhteys muihin osa-alueisiin tulisi kartoittaa. Tähän voisi käyttää monimutkaisempia mallinnuksia sekä tutkimusmenetelmiä, joiden avulla voisi selittää ilmiöiden keskinäisiä vaikutussuhteita. Opiskelukyky on alkujaan muokkautunut työkykymallista, joten myös kiusaamisen yhteys työkykymalliin voisi olla mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste.

Myös kiusaamisen pitkäaikaisvaikutukset olisi mielenkiintoista selvittää huomioiden myös opiskelijoiden ryhmä, jolla ei ole kiusaamiskokemuksia. Kuinka korkeakoulussa kiusaaminen tai kiusatuksi tuleminen vaikuttaa myöhemmin työelämässä? Ovatko korkeakoulukiusaajat mahdollisesti myös työpaikkakiusaajia?

Entä kuinka kiusaaja-uhreille käy opintojen jälkeen? Kaikki edellä mainitut kysymykset ovat mielenkiintoisia jatkotutkimushaasteita. Toisaalta taas myös aiempia kiusaamiskokemuksia voisi peilata korkeakouluun sekä verrata näitä ryhmiä toisiinsa. Kuinka vain korkeakoulussa kiusatut tai kiusaavat opiskelijat eroavat niistä opiskelijoista, joilla on jo aiempaa kiusaamistaustaa?

Tässä tutkielmassa tarkasteltiin ainoastaan opiskelijoiden välisiä kiusaamiskokemuksia. Osassa tutkimuksista on kuitenkin käynyt ilmi, että myös opettajien osalta tapahtuu kiusaamista. Kiusaamista saattaa ilmetä myös opiskelija-opettaja -vuorovaikutussuhteessa. Millainen yhteys opettajan puolesta tapahtuvalla korkeakoulukiusaamisella on opiskelijan opintomenestykseen tai opiskelukykyyn? Tämä olisi erittäin mielenkiintoinen jatkotutkimushaaste, joka tarjoaisi lisätietoa kiusaamisen tutkimukselle.

Laaja kirjallisuuskatsaus kiusaamisesta olisi merkittävä lisä tutkimuskentälle. Kiusaamista on tutkittu monissa eri konteksteissa, kuten korkeakoulussa, peruskoulussa, työelämässä ja verkossa. Olisi kuitenkin mielenkiintoista saada kirjallisuustutkimus, joka kartoittaa tutkimusalueiden eroja ja yhtäläisyyksiä sekä tiivistää jo tiedettyä tutkimustietoa. Toisaalta taas kiusaaminen käsitteenä on hyvin monitulkintainen ja se saatetaan ymmärtää eri tavoilla riippuen kulttuurista. Tämän vuoksi olisikin mielenkiintoista tutkia kuinka kiusaaminen ymmärretään eri maissa ja kuinka ihmiset määrittelevät sen.

## KIRJALLISUUS

- Almonkari, M. & Kunttu, K. 2012. Korkeakouluopiskelijoiden jännittämiskokemusten yhteys opiskelukykyyn. Teoksessa M. Valo, A. Sivunen, L. Mikkola & V. Laaksonen (toim.) Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2012. Jyväskylä: Prologos ry, 7–27.
- Chapell, M., Casey, D., De la Cruz, C., Ferrell, J., Forman, J., Lipkin, R., Newsham, M., Sterling, M. & Whittaker, S. 2004. Bullying in college by students and teachers. *Adolescence* 39, 53-64.
- Coleyshaw, E. 2012. The power of paradigms: a discussion of the absence of bullying research in the context of the university student experience. *Research in Post-Compulsory Education* 15, 377–386.
- Cowie, H. & Myers, C-A. 2016. *Bullying among university students. Cross-national perspectives*. London: Routledge.
- Espinoza, G., Gonzales, N. & Fuligni, A. 2013. Daily school peer victimization experiences among Mexican-American adolescents: Associations with psychosocial, physical and school adjustment. *Journal of Youth & Adolescence* 42, 1775–1788.
- Giovazolias, T. & Malikiosi-Loizos, M. 2016. Bullying at Greek universities. An empirical study. Teoksessa H. Cowie, & C-A. Myers. (toim.) *Bullying among university students. Cross-national perspectives*. London: Routledge, 128–146.
- Glew, G., Fan, M., Katon, W., Rivara, F. & Kernic, M. 2005. Bullying, psychosocial adjustment, and academic performance in elementary school. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine Journal* 159, 1026–1031.

Goldsmid, S. & Howie, P. 2014. Bullying by definition: an examination of definitional components of bullying. *Emotional and Behavioral Difficulties* 19, 210–225.

Hamarus, P. & Kaikkonen, P. 2008. School bullying as a creator of pupil peer pressure. *Educational Research* 50, 333–345.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2012. *Tilastolliset menetelmät*. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Holt, MK., Greif Green, J. Reid, G., DiMeo, A., Espelage, DL., Felix, ED., Furlong, MJ., Poteat, VP. & Sharkey, JD. 2014. Associations between past bullying experiences and psychosocial and academic functioning among college students. *Journal of American College Health* 62, 552–560.

Huhtala, N. & Herkama, S. 2012. Yläkoulun oppilaiden ja opettajien käsityksiä verkkokiusaamisesta vuorovaikutusilmionä. Teoksessa M. Valo, A. Sivunen, L. Mikkola & V. Laaksonen (toim.) *Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2012*. Jyväskylä: Prologos ry, 28–48.

Hymel, S., McClure, R., Miller, M., Shumka, E. & Trach, J. 2015. Addressing school bullying: Insights from theories of group processes. *Journal of Applied Developmental Psychology* 37, 16–24.

Kelly, E. V., Newton, N. C., Stapinski, L. A., Slade, T., Barrett, E. L., Conrod, P. J. & Teesson, M. 2015. Suicidality, internalizing problems and externalizing problems among adolescent bullies, victims and bully-victims. *Preventive Medicine* 73, 100–105.

Kiriakidis, S. P. 2014. *Bullying among youth: issues, interventions and theory*. New York: Nova Publishers.

Kirves, K. 2013. *Määrälliseen aineistoon perustuvien tutkielmien menetelmäopas*. Tampere: Tampereen yliopisto. Saatavana:

<http://www.uta.fi/yky/psy/kaytannot/index/Menetelmaopas%202013-1.pdf> [Viitattu 26.02.2016].

Kujala, J. 2011. Opiskelukyvyn ja yhteisöllisyyden edistäminen korkeakouluissa. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Porvoo: Duodecim, 154–156.

Kunttu, K. 2011. Opiskelukyky. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Porvoo: Duodecim, 34–35.

Kunttu, K., & Huttunen T. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 45. Porvoo: Duodecim.

Lavikainen, E. 2010. Opiskelijan ammattikorkeakoulu 2010. Tutkimus ammattikorkeakouluopiskelijoiden koulutuspoluista, koulutuksen laadusta ja opiskelukyvystä. Helsinki: Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus.

Metsämuuronen, J. 2002. Monimuuttujamenetelmien perusteet SPSS-ympäristössä. Varianssianalyysi Metodologia-sarja 7C. International Methelp Ky. Saatavana: [http://www.nettikirja.com/product\\_view\\_demo/demo\\_monimuuttujamenetelmat\\_vari.pdf?id=44](http://www.nettikirja.com/product_view_demo/demo_monimuuttujamenetelmat_vari.pdf?id=44) [Viitattu 26.02.2016].

Mishna, F. 2012. Bullying: A guide to research, intervention, and prevention. Oxford Scholarship Online. Saatavana: 10.1093/acprof:oso/9780199795406.001.0001 [Viitattu 04.12.2015].

Olweus, D. 1992. Kiusaaminen koulussa. Suom. M. Mäkelä. Otava. (Alkuperäisteos 1986.)

Pörhölä, M. 2008. Koulukiusaaminen nuoren hyvinvointia uhkaavana tekijänä. Miten käy kiusatun ja kiusaajan vertaissuhteille? Teoksessa Autio, M., Eräranta, K. & Myllyniemi, S. (toim.) Polarisoituva nuoruus? Nuorten elinolot -vuosikirja 2008. Helsinki: Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Nuorisoasiain



neuvottelukunta & Stakes, 94–104. Saatavana:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/node/503> [Viitattu 29.11.2015].

Pörhölä, M. 2009a. Kiusaamiskokemukset yhteisöön kiinnittymisen esteenä. Teoksessa T. Valkonen, P. Isotalus, M. Siitonen & M. Valo (toim.) Prologi. Puheviestinnän vuosikirja 2009. Jyväskylä: Prologos ry, 84–89.

Pörhölä, M. 2009b. Psychosocial well-being of victimized students. Teoksessa T. A. Kinney & M. Pörhölä (toim.) Anti- and pro-social communication: Theories, methods, and applications. Language and Social Action Vol. 6. New York: Peter Lang, 83–93.

Pörhölä, M. 2011a. Kiusaaminen opiskeluyhteisössä. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Helsinki: Duodecim, 166–168.

Pörhölä, M. 2011b. Kouluaikaisten kiusaamiskokemusten vaikutus nuorena aikuisiässä. Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen & P. Pynnönen (toim.) Opiskeluterveys. Helsinki: Duodecim, 46–48.

Pörhölä, M. 2016. Do the roles of bully and victim remain stable from school to university? Theoretical considerations. Teoksessa H. Cowie, & C-A. Myers. (toim.) Bullying among university students. Cross-national perspectives. London: Routledge, 50–62.

Pörhölä, M., Karhunen, S. & Rainivaara, S. 2006. Bullying at school and in the workplace: A challenge for communication research. Teoksessa C. S. Beck (toim.) Communication Yearbook 30. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates, 249–301.

Pörhölä, M. & Kinney, T. A. 2010. Bullying. Contexts, consequences and control. Editorial Aresta.

Puusniekka, R., Kunttu, K. 2011. Miltä suomalaisten opiskelijoiden opiskelukyky näyttää tutkimusten valossa? Teoksessa K. Kunttu, A. Komulainen, K. Makkonen ja P. Pynnönen (toim.) *Opiskeluterveys*. Porvoo: Bookwell, 36–40.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvantiMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavana: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> [Viitattu 26.02.2016].

Salmela-Aro, K. 2011. Opiskelu-uupumus ja –into. Teoksessa Kunttu, K., Komulainen, A., Makkonen, K. & Pynnönen, P. (toim.) *Opiskeluterveys*. Porvoo: Bookwell, 43–46.

Samnani, A. & Singh, P. 2012. 20 years of workplace bullying research: A review of the antecedents and consequences of bullying in the workplace. *Aggression & Violent Behavior* 17, 581–589.

Sinkkonen, H-M., Puhakka, H. & Meriläinen, M. 2014. Bullying at a university: students' experiences of bullying. *Studies in Higher Education* 39, 153–165.

Smith, P. K. & Steffgen, G. 2013. *Cyberbullying through the new media: Findings from an international network*. London: Psychology Press.

Siyahhan, S., Aricak, O.T., & Cayirdag-Acar, N. 2012. The relation between bullying, victimization, and adolescents' level of hopelessness. *Journal of Adolescence* 35, 1053–1059.

Takisawa, R., Maughan, B. & Arseneault, L. 2014. Adult health outcomes of childhood bullying victimization: Evidence from a five-decade longitudinal British birth cohort. *The American Journal of Psychiatry* 7, 777–784.

Wang, J, Iannotti, R, & Luk, J 2011, 'Peer victimization and academic adjustment among early adolescents: Moderation by gender and mediation by perceived classmate support', *Journal of School Health* 81, 386–392.

## LIITE: Tilastolliset taulukot

TAULUKKO 1 Muuttuja 1: Varianssien yhtäsuuruustesti.

|  | Levene statistics | df1. | df2. | Sig. |
|--|-------------------|------|------|------|
| Otteen saaminen opiskelusta                              | 3,94              | 3    | 4238 | .008 |
| Kontaktin luominen opiskelutovereihin ja muihin ihmisiin | 10,80             | 3    | 4300 | .000 |
| Omat voimat ja kyvyt                                     | 9,66              | 3    | 4211 | .000 |
| Mielialani yleensä                                       | 7,14              | 3    | 4181 | .000 |

TAULUKKO 2 Opintopisteitä keskimäärin vuodessa: Varianssien yhtäsuuruustesti.

| Levene statistics | df1. | df2. | Sig. |
|-------------------|------|------|------|
| 0,66              | 3    | 3973 | .580 |

TAULUKKO 3 Opiskelijan opintomenestys verrattuna tavoitteisiin: Khiin neliön testi (N = 4332).

|                              | Value | df | asymp.<br>sig. (2-<br>sided) |
|------------------------------|-------|----|------------------------------|
| Pearson Chi-Square           | 50,54 | 6  | ,000                         |
| Likelihood Ratio             | 44,33 | 6  | ,000                         |
| Linear-by-linear association | 5,56  | 1  | ,018                         |
| N of valid cases             | 4332  |    |                              |

a. 1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 4,18.

TAULUKKO 4 Opiskelijan tyytyväisyys koulutusalan valintaan: Khiin neliön testi (N = 4335).

|                              | Value | df | asymp.<br>sig. (2-<br>sided) |
|------------------------------|-------|----|------------------------------|
| Pearson Chi-Square           | 19,73 | 6  | .003                         |
| Likelihood Ratio             | 17,44 | 6  | .008                         |
| Linear-by-linear association | 0,28  | 1  | .596                         |
| N of valid cases             | 4335  |    |                              |

a. 1 cells (8,3%) have expected count less than 5. The minimum expected count is 2,28.

TAULUKKO 5 Opintojen aiheuttamasta kuormituksesta palautuminen: Varianssien yhtäsuuruustesti.

|                         | Levene statistics | df1. | df2. | Sig. |
|-------------------------|-------------------|------|------|------|
| Opinnoista palautuminen | ,61               | 3    | 4295 | .609 |